

Saqib Razaq, Sumaya Jirde Ali, Muniba
Ahmad, Julie Røstad Owe, Fatema
Al-Musawi, Nora Mehsen, Pamir
Ehsas, Harvir Kaur, Linn
Nikkerud og Mori
Diakite.

SKAL
LIKSOM
LIKSOM-PASSET
DITT BETY
NOE

En tekstsamling med bidrag fra Saqib Razaq,
Sumaya Jirde Ali, Muniba Ahmad, Julie
Ræstad Owe, Fatema Al-Musawi, Nora
Mehsen, Pamir Ehsas, Harvir
Kaur, Linn Nikkerud
og Mori Diakite

Skal liksom liksom-passet ditt bety noe

© Frekk Forlag 2017

© Minotenk 2017

Redaktør: Ellen Reiss

Alle foto: Ellen Reiss

Design: Ellen Lorenzen

Trykk: Polinor

ISBN: 978-82-93097-37-2

Boken er utgitt med støtte fra Fritt Ord og Bergesenstiftelsen

Om Minotenk

Minotenk er en landsdekkende organisasjon som arbeider for å definere problemstillinger og utfordringer som gjelder minoriteter i Norge, og for å fremme politiske og praktiske løsninger. Minotenk er også en nettverksplattform for unge mennesker, på tvers av etnisk bakgrunn, religion og kjønn. Vi tilbyr kurs og veiledning, samt en arena for å delta i den offentlige debatten. Vi jobber ut ifra FNs menneskerettighetserklæring og er partipolitisk og religiøst uavhengige.

Mer informasjon om vårt arbeid: www.minotenk.no

Jeg er ikke rasist,
men skal liksom liksom-passet ditt bety noe?

- Karpe Diem; Lett å være rebell i
kjellerleiligheten din - 2016

Innhold

SAQIB RAZAQ	-	Et liv med brunost og tikka masala	10
SUMAYA JIRDE ALI	-	Hvor lenge må jeg være takknemlig?	20
MUNIBA AHMAD	-	De lærte oss å elske landet	30
JULIE RÆSTAD OWE	-	Like barn leker fortsatt best	40
FATEMA AL-MUSAWI	-	Stolthet og PRIDE	48
NORA MEHSEN	-	Hvis bare alle var som deg	58
PAMIR EHSAS	-	Arven min	66
LINN W.FIRDAOUS NIKKERUD	-	Vær som Khadidja	76
HARVIR KAUR	-	En suksesshistorie	86
MORI DIAKITE	-	Barn av multikulturalismen	94

Et liv med brunost og tikka masala
- Saqib Razaq

Saqib Razaq er en 24 år gammel samfunnsengasjert jusstudent med interesse for politikk og fotball. Har vært foredragsholder og prosjektleder i MiFA – mangfold i fokus i akademia, samt vært fylkesleder for Global Dignity Day.

Et liv med brunost og tikka masala

Den 25. august 1992 ble tilfeldigvis en gutt født på Ullevål sykehus. Han kunne jo blitt født både før og etter, så at det ble 25. august var et resultat av tilfeldigheter. Foreldrene var fra Jhelum, en helt vanlig, passe stor by i Pakistan. Tilfeldigheter. Allerede på sykehuset forvirret gutten omgivelsene: Legene kunne ikke tro at en så lys gutt med brunt hår kunne være sønn av to pakistanske foreldre. Tilfeldigheter. Men summen av disse tilfeldighetene var at akkurat denne gutten skulle bli født akkurat denne dagen, i Norge, med foreldre av pakistansk bakgrunn.

Gutten vokste opp i et hjem med innslag av pakistansk kultur, men for det meste var det den norske kulturen som fulgte ham tett gjennom oppveksten. Brunost på skiven, ski på beina og 17. mai som et årlig høydepunkt. Mens ribbe til jul, hyttetur på fjellet og gudstjenester i kirken ble byttet ut med tikka masala, feriehus i Pakistan og fredagsbønn i moskéen. Lenge trodde gutten at han var en helt vanlig, norsk gutt, men det forandret seg raskt da han støtte på ordet «integrering». Plutselig ble hans forståelse av virkeligheten invadert av en virkelighetsforståelse som noen andre hadde definert.

«Pakkis, spark ballen denne veien», ble det ropt av en på fotballaget. Pakkis. Det stod stille for ham i flere sekunder. Han hadde aldri blitt kalt «pakkis» før. Plutselig ble han en annen enn gutta i den vanlige gjengen. Han følte meg mindre, usynliggjort og satt til siden. Han ble plassert og definert som noe han selv ikke var klar over. Trodde ikke det skulle være mulig? Dette var første gang han innså at han ikke var en «helt vanlig», norsk gutt. «Pakkis, hører du dårlig? Spark!» Han sparket ballen. Aksepterte det uten å protestere.

Så, denne gutten født på Ullevål forstod at han ikke var en del av samfunnet på samme måte som hans etnisk norske venner. De var innfødte ikke-pakkiser og automatisk «integrert». Ingen kjempet om å definere deres tilhørighet til Norge. Ingen gav dem retningslinjer å følge for å bli regnet som en del av samfunnet. Mens gutten måtte forholde seg til at andre mente så mye om hans holdninger, hans verdier og hvordan han skulle opptre. Denne gutten er i dag 24 år, og studerer jus ved Universitetet i Oslo. Denne gutten defineres som «barn av innvandrede». Denne gutten er med i integreringsstatistikken. Denne gutten er meg.

Integrering

Tett inntil mamma satt jeg på en tuk-tuk. Varm og klam, redd for å falle av. En het vind blåste meg rett i ansiktet. En lukt som var en blanding av krydder og eksos ble

en dominerende del av turen. Lukker jeg øynene er jeg tilbake i byen Jhelum, og sommerferiene vi tilbrakte der da jeg var barn. Jeg tenker på reisen mine foreldre startet da de dro fra byen. En reise som de ennå ikke har avsluttet. Men alt jeg kan huske fra Jhelum er fjerne og tåkete minner som ligger langt bak i hukommelsen. En elv som renner gjennom byen, køer på bilveiene, en og annen historie om kolonitiden og soldater. Det er ikke minner fra det jeg kaller «hjem».

Jeg er en gutt som føler meg hjemme i Norge og fremmed i Pakistan. Kanskje til og med mer norsk i Pakistan enn i Norge. En gutt som bestiller sterk dressing på kebaben, står på ski med Bollywood-musikk på ørene og leser Jo Nesbø på senga om kvelden. Med verdier som respekt for de eldre og tro på én Allah, og med demokrati og likestilling som rettesnorer i livet. Men dette er ikke nok til å slippe å bli vurdert på hvor integrert jeg er i Norge.

Integrering har vært tilknyttet mange forskjellige situasjoner og grupper i samfunnet opp gjennom historien. Begrepet ble først knyttet til innvandring da mine foreldre kom til Norge på 1970-tallet for å finne arbeid. Foreldrene mine skulle bli en del av det nye samfunnet de flyttet til. Det er innlemmingen av innvandrere i det norske samfunnet som i dag assosieres med begrepet «integrering». Den sosiologiske definisjonen av begrepet sier at det er en prosess der samfunnsdeltakerne blir gjort og gjør seg selv til en del av den store helheten.

På 1970-tallet var det viktig å skille mellom integrering og assimilering. Mange stater hadde dårlig erfaring med å assimilere minoriteter i majoritetssamfunnet ved bruk av pressmidler og tvang. I Norge har man en mørk historie med assimilering av den samiske urbefolkningen, og senere romfolket. Målet med assimilering er å få minoritetsgrupper til å tilegne seg samme normer og verdier som storsamfunnet, helt til de ikke kan skjelles fra flertallet. Integrering skulle være noe annet enn assimilering. Forståelsen mellom minoriteter og majoriteter skulle få større rolle. Begge kulturene skulle bevares, og samspille med hverandre på en naturlig måte. Med andre ord er både integrering og assimilering metoder for å innlemme innvandrere i storsamfunnet.

Integreringens mange liv

Vårt samfunn består av utallige grupper av mennesker og institusjoner. Folk har forskjellige livssyn, gruppetilhørighet og etnisk bakgrunn. I integreringssammenheng kan vi nesten forestille oss samfunnet som et hierarki. Øverst har vi etnisk norske som tilhører den «fullkomne» gruppen. Det er gruppen som, til tross for utrolig store lokalkulturelle forskjeller i normer og verdier, opplever seg som norske og som alltid er unntatt fra alle krav om integrering. Nedover i hierarkiet kommer alle andre grupper som prøver å bli en del av den fullkomne gruppen. De vil også leve et liv som norske, uten andre som bestemmer for dem.

I hinduismen blir man gjennom reinkarnasjon født et uendelig antall ganger på jorda, og forholdene du fødes inn i et nytt liv under, avgjøres av din oppførsel i de tidligere. Målet er å til slutt leve et fullkomment liv og bryte ut av denne rekken av gjøfødslar. Til sammenlikning er målet for innvandrere å komme seg ut av sirkelen av integrering, og til slutt ende opp på den øverste hyllen – bli fullkomne borgere.

Dette er en lang prosess som krever stor innsats. De første innvandrerne, mine foreldre, vil aldri bli fullkomne etter denne læren. Deres etterkommere – jeg – er

«reinkarnert» nærmere målet, den øverste hyllen. Men jeg er ikke fullkommen helt enda. Så kan jeg spørre hvor mange gjøfødslar som må til før min gruppe greier å komme seg ut av sirkelen? Kan vi komme ut av den? Reinkarnasjonslæren i hinduismen betraktes ofte som en forbannelse. Skjønner godt hvorfor det kan føles slik.

Staten måler meg

Regjeringens hovedformål med integreringspolitikken er at innvandrere og barna deres skal være ressurser og bidra til fellesskapet. Nøkkelen til integrering i det norske samfunnet skal være å ha gode norskkunnskaper og delta i arbeidslivet. Punktum. I henhold til dette er jeg veldig godt integrert. Jeg snakker plettfri norsk, tar høyere utdanning og har flere jobber ved siden av studiene. Jeg medvirker også i samfunnet med frivillig arbeid. I alle år har en av mine hovedverdier vært å bidra i samfunnet med det jeg kan bidra med – en verdi som svarer godt til hovedformålet for integreringspolitikken. Regjeringen kan bruke meg som et praktisk eksempel på en som har stått på og blitt godt integrert. Jeg brukes som et siffer, ett tall, i en statistikk som viser positive endringer.

Men noen ganger føles det som om jeg er en vare i en butikk. Prisappen bestemmer min verdi. Oppfyller jeg kravene deres øker prisen, men hvis jeg ikke innfrir blir jeg satt ned i pris. Av og til blir jeg til og med satt på salg. Iallfall hvis nettrollene eier butikken.

Jeg tror jo stadig at jeg er norsk, at jeg hører hjemme i Norge, men jeg blir likevel møtt med spørsmål av omgivelsene mine. Dette til og med i arbeidslivet, hvor jeg tydeligvis er godt integrert. Jeg tror iallfall at det blir satt spørsmålsteget ved meg. For selv om jeg har en jobb, drikker jeg brus når alle andre drikker alkohol på lønnsdagen. En liten detalj. En detalj som avgjør om jeg er en av dem eller ikke. Jeg tror iallfall at det har noe å si. Når jeg skriver dette er Sylvi Listhaug, vår innvandrings- og integreringsminister, og hun mener: «Her i Norge spiser vi svin, drikker alkohol og viser ansiktet vårt.» Dermed bekreftes denne usikkerheten. Så kanskje den er en sikkerhet tross alt.

Regjeringen har kanskje bare glemt meg. Jeg som bidrar i samfunnet, men som ikke drikker øl på lønningsspisen. Jeg som tar høyere utdanning, men likevel ikke føler meg akseptert av alle i samfunnet, ikke engang min integreringsminister. Kanskje er det ikke nok å oppfylle målene som er satt av regjeringen? En regjering som er satt sammen av mennesker som flertallet i Norge har stemt på. Eller er det et videre mål som jeg ikke har fått med meg?

Brochmann-utvalget

I februar 2017 la Brochmann-utvalget frem sin rapport om hvordan innvandring påvirket det norske velferdssystemet: «Integrasjon og tillit – langsiktige konsekvenser av høy innvandring.» Et medlem i utvalget, Asle Toje, har fått mye oppmerksomhet etter at han var sterkt uenig med flertallet i utvalget og kom med alternative synspunkter i egne merknader til rapporten. Tojes merknader er interessante av flere grunner. Han skriver om sin bekymring for at etniske nordmenn i fremtiden vil bli en minoritet dersom dagens innvandringspolitikk fortsetter. I dag er det kun mennesker som har innvandret og deres barn som i SSBs statistikk blir regnet som

innvandrere, noe flertallet i utvalget legger til grunn i sin vurdering. Toje forstår «innvander» annerledes: Hvis du har innvandrerbakgrunn, selv om det er flere generasjoner siden, er du også å regne som innvander. Konsekvensen er at mine oldebarn fortsatt vil bli kalt innvandrere, men også at etterkommerne av norske innvandrere til USA for generasjoner siden vil måtte kalles nordmenn. Tankegangen har også fått fotfeste i Danmark. I Danmark er det foreslått på høyeste politiske nivå at barn født i Danmark av innvandrerforeldre, ikke skal kunne kalle seg danske. Målet om å komme seg ut av sirkelen av integrering og bli fullkommen er umulig hvis vi skal følge Tojes tankegang.

Toje etterlyser også flere krav til innvandrere om å tilegne seg norsk kultur og norske verdier. Dette må på plass for å få til en vellykket integrering, mener han. Tankene mine går tilbake til assimilering. Hadde ikke vi konkludert med at assimilering ikke er veien å gå? Det Toje glemmer er at kultur og verdier i en nasjon blir utformet av menneskene som bor i den, og blir påvirket av interaksjon mellom ulike subkulturer, trender og den globale virkeligheten. I vår globale verden har barn

ulike hudfarger, religion og bakgrunn innenfor samme nasjon, innenfor samme kultur. Den norske kulturen og dens verdier er selvfølgelig ikke unntatt det.

Etnisitet er noe mer enn bare genetisk avstamning. Etnisitet er felles særtrekk ved en gruppe mennesker som identifiseres som et folk, som religion, språk eller andre felleskulturelle praksiser. I et mangfoldig samfunn som det norske samfunnet har blitt, vil det være mange særtrekk som identifiserer det norske folkeslaget. Det er naturlig at mennesker som bor sammen i et område får fellestrekk som igjen fører til noe særegent. Det er disse særegne trekkene som gjør oss til nordmenn, uavhengig av vår hudfarge eller innvandrede forfedre. Lurer på hvordan fjerdegenerasjonsbarn født og oppvokst i Norge vil oppleve å bli kalt innvandrere?

De andre som mener noe

Staten og regjeringen har som sagt sine egne mål på integrering. Men de er ikke de eneste som mener noe om det. Vi har Hege Storhaug, Max Hermansen, Khadra Yusuf og Usman Rana som også er med å definere, om enn med svært forskjellige perspektiver, gjennom sin deltagelse i samfunnsdebatten. Og så har vi de rasistiske nettrollene. Nettrollene har samlet seg for å forstyrre og manipulere kommunikasjonen på internettet. Og rasistene blant dem er mennesker som aldri vil akseptere at noen med litt mørkere hudfarge vil bli likestilt med dem.

Jeg vet veldig godt hvem jeg er, med alle mine identiteter, men når jeg leser i aviser og på Facebook følger jeg meg plassert i en boks. Eller kanskje flere bokser. For det kan virke som at alle har sine egendefinerte retningslinjer for når noen er integrerte. Det er ikke et felles mål om når innpass skal tillates, og begrepet brukes over en lav sko uten at noen tar seg bryet med å definere hva begrepet egentlig inneholder. Så jeg må forholde meg til de boksene som de forskjellige gruppene vil plassere meg i. Enten jeg vil eller ikke. Det føles som om de vil ta et valg på mine vegne. Men jeg vet jo at det er et valg jeg allerede har tatt. Eller har jeg det? Er jeg integrert? Hvilke retningslinjer må jeg da følge?

Jeg greier ikke la være å kjenne på et spørsmål som dukker opp i hodet mitt. Hva med Per, som er etnisk norsk? Per, som ikke gidder å hverken ta en utdanning eller jobbe, som går på NAV for å få dagpenger, som gifter seg med en dame fra

Thailand fordi hun er mer føyeelig enn norske damer, som mener homofili er en straff fra Gud. Er Per integrert? I det jeg skriver det høres det jo absurd ut, for Per er jo automatisk integrert fordi han er «født riktig». Hverken samfunnsdebattantene, politikerne, nettrollene eller nordmenn med en annen etnisk bakgrunn stiller spørsmål om hvor integrert Per er, eller har som mål å sette i gang tiltak for å integrere ham. Det er jo bare rart å kreve at Per, som er født og oppvokst i Norge, skal integrere seg.

Det er ingen som vet når en person er integrert nok, og hvor mye som skal til før vedkommende har oppnådd integrering. En målestokk. Skal innvandrere innlemmes i alle områder i samfunnet, eller skal privatlivet holdes utenfor? Skal vi assimileres? Bli helt like i verdier, religion og kulturell praksis? Er det områder i samfunnet der det kan kreves mer enn i andre? Det er ingen tvil om at alle borgere i samfunnet skal følge samme lover og regler, men er det like klart at alle skal følge de samme sosiale normene i samfunnet? Og når det er så forskjellige normer mellom motorsykkelegjen i Rakkestad og indremisjonsmiljøet i Stavern, hvilke norske normer skal vi følge?

Sosiale normer og adferd er jo menneskeskapte. Jeg følger normer og adferd som jeg har lært gjennom mine pakistanske foreldre og turene i moskeen, men jeg følger også normene jeg har lært gjennom det norske skolesystemet og i møte med storsamfunnet. Det å erstatte noe av dette med noe mer «integreringsvennlig», vil ødelegge min identitet. Min norske identitet.

Hvor er hjem nå?

I det jeg skriver dette, kommer Karpe Diem på. Sangen heter Påfugl. En sang som oppsummerer mange av tankene mine rundt identitet. Tankene mine stopper ved:

*Så jeg var broa mellom svart og hvit og
Alt imellom var som gråsonen på kartet mitt, men
Vi kom oss gjennom og på veien fant vi trappen hit opp
Jeg nådde toppen, så meg rundt og fant ut det va'kke helt hjem
Så hvor er hjem nå?*

Jeg hører på de samme versene flere ganger. Teksten setter ord på mine tanker, som stadig er på vandring. Teksten gir ikke svar på mine spørsmål, og det gjør heller ikke tankene mine. «Så hvor er hjem nå?» Hjem.

Akkurat som på 1970-tallet, da assimilering ble erstattet med integrering, er det på tide å erstatte integrering med et nytt og avgrenset begrep – kanskje inkludering. Det er på tide å akseptere at innvandrere er like ulike som etniske nordmenn. Det er på tide å akseptere at alle ikke kan tenke helt likt på alle områder, men at en felles forståelse for hva som er et godt samfunn er den optimale løsningen. Alle har sin egen identitet. Inkludering der innvandrerne, og generasjonene etter, er med å utforme sine egne retningslinjer i samsvar med resten av samfunnet. Fellesskap.

Inkludering representerer noe grunnleggende annerledes enn integrering. Inkludering er en verdi, i motsetning til integrering. Verdier skapes i fellesskap,

mens integrering er noe majoriteten selv lager. I begrepet inkludering ligger det allerede et utgangspunkt om at alle hører med. Dette i motsetning til begrepet integrering, som bekrefter skillet mellom «oss» og «dem», hvor «oss» kanskje vurderes som litt bedre enn «dem».

Utgangspunktet for integrering er at noen allerede står utenfor. Ved å fokusere direkte på menneskene, og ikke omgivelsene rundt, vil vi skape større forståelse. Med inkludering er det et mål å strekke seg mot å gi innvandrere innpass i fellesskapet. Med et større fokus på inkludering, en offentlig samtale om hva som er gode verdier, vil vi gradvis fjerne oss fra et samfunn som skiller mellom «oss» og «dem». Målet er først oppnådd når begrepet mister sin verdi.

Det er vi i fellesskap som til enhver tid definerer hva som skal ligge i begrepene «inkludering» og «integrering». Det er også samfunnet som bestemmer hvilket som skal være viktigst av disse to. Samfunnet i fellesskap. Vil vi ha et samfunn med gode verdier – inkludering – eller vil vi ha et samfunn som skiller mellom «oss» og «dem»?

Vi bør også tenke på tilhørighet. Hva gjør at en person føler at hun hører til? Og når en person føler tilhørighet, vil det også være lettere å finne felles referansepunkter – kultur og verdier. Føler jeg at jeg hører til, vil jeg også føle meg likere, til tross for min egenart og individualitet.

Regjeringens store fokus på innvandringspolitikk, og mindre fokus på integreringspolitikk, kan ha vært med å skape en uheldig identitetskrise hos ungdom. En varselampe burde gått på for lenge siden, når ungdom født og oppvokst i Norge ikke kaller seg norske, men identifiserer seg mer med landet foreldrene flyttet fra. Dette selv om de aller fleste snakker det norske språket betraktelig bedre enn foreldrenes morsmål, har bodd i Norge hele livet og er uløselig knyttet til sin identitet til Norge. Vi leser ord som utenforskap og identitetskrise.

Integrering har kanskje alltid vært formålet, men kan hende har man startet med feil utgangspunkt. Fokuset på ulikhetene fremfor likhetene. En normal reaksjon når man ser noe nytt, og en vane som er vanskelig å endre.

Nordmann

Et søk på ordet «nordmann» gjorde meg ikke noe klokere på om jeg kan kalle meg selv nordmann eller ikke. Mitt norske pass er tydeligvis ikke nok. Heller ikke at jeg er født og oppvokst her. En følelse av at jeg «tilhører» hjemme i Norge er et steg nærmere definisjonen. Størst utslag har likevel min annerledeshet. En av mine største styrker, men også en av mine sårbarheter. Skjønner godt hvorfor ungdommen ikke føler seg norske når forskjellen mellom «oss» og «dem» stadig får så stor plass i samfunnsdebatten.

Noen innvandrere som har blitt heiet på og hjulpet frem både av kritiske og mer liberale innvandringsmenn, er de som har opplevd å bli utsatt for urettferdigheter fra sine egne etniske grupper og tatt et oppgjør med sine miljøer. De har blitt akseptert, og blitt en del av fellesskapet – av «oss». Men hva da med oss andre, vi som ikke har den samme historien fra våre miljøer, som ikke har noe å ta oppgjør med? Vil vi aldri bli en del av fellesskapet?

Like like

Jeg er redd for å åpne en avis. Redd for å lese enda en artikkel om terror. Terror utført av en som er født og oppvokst i et vestlig land, men med muslimsk tro. Det skaper alltid en tung følelse i kroppen. Alle nervene knytter seg sammen. Jeg blir stum, og kroppen reagerer litt som en soldat på vakt. Jeg føler jeg leser om meg selv. Leser om meg selv som tredjeperson i noe som er så fjernt, men likevel så nært. Kommer denne følelsen noen gang til å bli borte?

Jeg ser meg rundt i kantinen, og legger først vekk avokadoen jeg har med til lunsj. Jeg er jo en annerledes og unik person – tenker en liten stund. Ironisk. Nettrollene vil tydeligvis gjøre samfunnet enda likere enn det er fra før. Lurer på om det er mulig? Stopper opp, ser meg rundt en gang til. Tenker. Ser meg selv i skjermen på Macen, og puster lettet ut. Heldigvis har jeg noe ingen kan ta fra meg. Mitt utenlandske utseende. Mine tanker. Nettrollene, som skjuler sin egen identitet, prøver å forme min. Rart.

Jeg skulle ønske jeg ikke følte behov for å skrive denne teksten. Jeg skulle ønske jeg ikke trengte å påpeke at jeg er nordmann på lik linje med alle andre i Norge. Et ønske om likhet, samhold, individualitet og forståelse. Ironisk nok er dette bare ett av mange ønsker som ikke ser ut til å gå i oppfyllelse. Som Yosef synger så fint i sangen Påfugl:

*Har alltid passa inn men skilt meg ut som noe man kaller tør
Jeg var alltid litt for hvit for mine, men litt for svart for dem
Mamma bad meg være stolt av meg og be dem klappe igjen*

Skulle ønske jeg kunne be dem klappe igjen. Men det er jo nettopp «dem» jeg vil være en del av. Eller vil jeg det?

Hvor lenge må jeg være takknemlig?
-Sumaya Jirde Ali

Sumaya Jirde Ali er glad i ord. Hun er stolt feminist og aktivist, spaltist for Klassekampen og har skrevet diktsamlingen *Kvinner som hater menn* (2017).

Hvor lenge må jeg være takknemlig?

April 2017 passerte jeg mitt tolvte leveår i Norge: landet som ble kåret til verdens lykkeligste av FN-kommisjonen for bærekraftig utvikling. Det gledet meg å se at Norge, et land som jeg lenge hadde omtalt som det beste i verden, scoret så høyt på listen. Dette landet har også gjort meg og min familie lykkelige. Det har tilbudt oss en lys fremtid og noe så essensielt som fred. Jeg anerkjenner dette. Samtidig er jeg en 19 år gammel, engasjert ungdom som tar del i den offentlige samfunnsdebatten, og som stadig blir bedt om å tone ned kritikken og ikke belyse diverse urettferdigheter og problemer en kan finne i vårt samfunn. Jeg får beskjed om å heller være takknemlig, siden jeg har det mye bedre her enn hvis jeg enda hadde levd i Somalia. Helt ærlig så er jeg lei av forventningen om at jeg til enhver tid skal være takknemlig og ydmyk for å ha «fått lov» til å leve i Norge. Jeg er drittlei av å alltid måtte takke, bukke og neie for mennesker som ikke har bidratt med ett eneste øre til mitt liv. Så, si meg, hvor lenge skal jeg være takknemlig? Og betyr egentlig min kritiske, samfunnsengasjerte stemme at jeg er utakknemlig?

Hatbrev og skuffelser

I fjor vinter fikk jeg et hatbrev i posten. Det var noe så grenseovertredende og grøssede intimt ved det faktumet at et annet individ hadde brukt sin tid, energi og ytringsfrihet til å skrive et brev hvor de prøvde å gjerde inn mitt ytringsrom. Kravet om takknemlighet kravlet rundt meg mens jeg leste brevet. Spørsmålet «hvem er du, Sumaya, til å kreve så mye?» fikk meg til å føle meg mer verdiløs enn de små hybelkaninene du kan finne under sengeteppet. Det føltes ut som at hylekoret sa: Som det usiviliserte mennesket du er, må du vise takknemlighet ovenfor siviliserte Norge, som har gitt deg et hjem. Jeg trodde jeg skulle slippe å bli behandlet som om jeg var i Norge midlertidig da jeg fikk permanent oppholdstillatelse. Jeg lærer visst så lenge jeg lever. Avsenderen mente at jeg er et annenrangs menneske.

Min mor så den grå skyen som hadde kommet over mitt sinn før jeg la merke til den selv. Og som enhver god mor ville ha gjort, sjekket hun alle brev jeg fikk de neste to månedene, i håp om at hun kunne vugge meg tilbake til den tryggheten jeg hadde følt før jeg mottok brevet.

Den neste skuffelsen var å oppdage at mange som deler samme etnisitet og bakgrunn som meg, tenkte slik de og. Jeg ble enda mer sint på disse menneskene, ikke på grunn av våre fellestrekk, men på grunn av det faktumet at de også hadde opplevd denne hersketeknikken. Jeg har fått høre at jeg ikke burde engasjere meg

så mye, ettersom det da ser ut som at jeg er utakknemlig. Hvis du bare klager og klager så vil du ende opp med å bli sendt ut av landet, ble jeg en gang fortalt. Disse enkeltindividene ber meg slappe av litt mer og akseptere at ting er som de er. Du kan ikke endre noe, sies det. Og selv om jeg argumenterer så mye jeg bare orker om hvordan jeg foretrekker å virkelig leve istedenfor å bare eksistere, så blir jeg igjen og igjen og igjen bedt om å være takknemlig.

Misforstått har de menneskene som tror at det å være takknemlig er det samme som å holde kjeft. Og jeg skjønner ikke hvorfor det ikke tenkes at jeg er dobbelt så takknemlig som alle andre, når jeg faktisk engasjerer meg og tar meg bryet med å kritisere krittverdige forhold. Jeg er jo engasjert! Jeg vil bidra og endre samfunnet til et enda bedre et! Hvordan er jeg da ikke takknemlig? Jeg bor i et samfunn hvor jeg vet at individet har stor påvirkningskraft og at avstanden fra det å ikke påvirke til å en dag påvirke, ikke er så lang. Hvordan er jeg utakknemlig når jeg benytter meg av yttringsfriheten som Norge utstyrrer meg med?

Alle kan klage på været!

Når jeg først er i gang. Et annet aspekt som irriterer meg noe grenseløst er hvordan mange ikke reagerer hvis etnisk norske nordmenn klager over været, men de mister fatningen hvis en innvandrer gjør det. Dette kommer fra den tankegangen som deler den norske befolkningen i A og B-grupper: verten og gjesten, innfødte og innvandrere. Og barn av innvandrere. Og de som bare ikke ser ut som «oss». De som er med i gjengen og de som er utenfor. Øst og vest. «Norsk» og alt annet. Men hva er det som gjør at min venninne Eline kan kritisere og latterliggjøre det å være norsk, norsk kultur og levesett, mens jeg ikke får lov?

Hvorfor kan ikke jeg også mislike monarkiet? Hvorfor kan jeg ikke bli rød av sinne over den store plassen kristendommen tar i religionsfaget, og hvorfor kan jeg ikke mislike det å gå på ski? Det er jo mine religionstimer, mine tradisjoner og mitt monarki også, er det ikke? Hva må jeg gjøre før jeg kan latterliggjøre uten å få sendt et helvete min vei? Hva er det jeg mangler? Når jeg forsøker å forklare dette problemet med etnisitet og hudfarge, så blir jeg fortalt at jeg altfor enkelt trekker rasismekortet. Det har blitt så vanlig å stemple andre menneskers oppfatninger og virkeligheter som ikke stemmer overens med våre egne som vrangforestillinger, og dette har manifestert seg tydelig i den offentlige debatten de siste månedene.

Vi er så eksotiske

Den 2. desember 2016 skrev blogger Felicia Noelle Donkor et innlegg om sine opplevelser av hverdagsrasisme og en ekkel fetisjering som kommer til uttrykk gjennom kommentarer som «du er så eksotisk». Det er for de fleste ganske ubehagelig å reduseres til hudfarge. Andre grupper som opplever lignende fetisjering er asiatiske kvinner og svarte menn. Asiatiske kvinner er underdanige og seksualiseres, mens svarte menn er «well hung». Donkor skrev om «hverdagsrasisten» som har prøvd å overtale henne og få henne til å innse hvor vakkert ordet «negrresse» egentlig er. De forenklet betydningen, sier at ordet er den kvinnelige versjonen av neger, som stammer fra «negro», som betyr sort. «Negrresse» beskriver derfor bare en kvinne med mørk hud. Slike forklaringer ser totalt bort fra den undertrykkende opprinnelsen til

ordet «neger», og århundrer med raseteori og slaverihistorie. For svært mange er ordet både nedsettende og rasistisk. Blogginlegget ble plukket opp av Aftenposten som trykte og publiserte det på sine sider.

Da jeg leste kommentarene til hvite nordmenn, som umulig kan vite hvordan det er å være en svart kvinne i et hvitt majoritetsland, ble jeg mildt sagt forferdet. Det er én ting å ikke helt greie å sette seg inn i andres sannheter, ettersom de er så ulike ens egne – en hvit person blir ikke utsatt for de samme urettferdighetene som en svart kvinne blir – men å utelukke det totalt fordi skribenten aldri har opplevd det, det mener jeg er lavmål. Hele 210 kommentarer prydet kommentarfeltet til Aftenpostens nettutgave. Istedenfor å fordøye kritikken og ta Donkors innspill på alvor, fant mange kommentatorer det mer på sin plass å litt fornærmet skolere henne om hvordan hun hadde snudd fine og positive komplimenter til å omhandle rasisme. Det ble hevdet at hun var hårsår, selvopptatt, søkte konflikt og oppmerksomhet, og at hennes opplevelser verken var diskriminering eller rasisme. Etter denne debatten så var det som om jeg fikk en åpenbaring til hvordan enkelte nordmenn ikke ønsket å innrømme at mennesker med annen hudfarge opplever rasisme i Norge.

Mansplaining

Den samme debatten gikk Nina Bahar inn i med sitt innlegg «Subtil hverdagsrasisme» (VG, 16.01.2017). Bahar skrev om hvordan spørsmålet «Hvor kommer du fra» fungerte som en påminnelse om ens annerledeshet. Mens jeg leste innlegget tenkte jeg umiddelbart på min norsk-pakistanske venninne Neha som har blitt spurt om hvor hun egentlig kommer ifra, selv lenge etter at hun har svart «Bærum». Hun har mørkt langt hår og grønne øyne. Hennes skjønne foreldre er pakistanere, og det er jo det som gjenspeiles i hennes utseende. Det som ikke vises på overflaten er at hun er født i Bærum, oppvokst i England, men likeså født i Norge.

Mange av meningsmotstanderne til Bahar mente at slike spørsmål var et resultat av uskyldig og kunnskapssøkende nysgjerrighet, men for meg, min venninne Neha og Nina Bahar, så vil jeg si at problemet ikke er folks nysgjerrighet, men heller det faktumet at man ikke sier seg fornøyd med og respekterer svaret man får. Tenk deg det. Du blir stilt et spørsmål, og så svarer du så ærlig som du kan, men det er ikke godt nok. Hvorfor? Jo på grunn av folks inngrodde fordommer og følelse av berettigelse til å vite din slekts nasjonale bakgrunn.

Innlegget fikk ikke stå i mer enn fem dager før skribent og sosiolog Kjetil Rolness skrev et motsvar den 21.01.2017. Og jeg likte én ting ved innlegget, nemlig tittelen: «Rasisme her, der og overalt». Tittelen gav oss en fin pekepinn på hvilken skamløs umyndiggjøring som kom til å finne sted i innlegget. Takk for at jeg allerede ved tittelen kunne forberede meg på den stormen av følelser innlegget kom til å mane frem i meg. Hvis det engelske ordet mansplaining (når en mann føler seg forpliktet til å, med en nedlatende tone, forklare noe for en kvinne, til tross for at hun besitter mer kunnskap enn ham) skulle blitt knyttet opp mot et innlegg så hadde det innlegget vært dette. Jeg har aldri lest et mer umyndiggjørende innlegg som har til hensikt å avfeie noens erfaringer som bullshit. Nei, selvfølgelig ble det valgt andre ord. Rolness skriver:

Denne uken skrev samfunnsdebattanten Nina Bahar at spørsmålet om hvor du kommer fra alltid har et tilleggsbudskap: «Du er annerledes.» Det er snakk om en «subtil form for rasisme», som på fagspråket kalles «mikroaggresjoner». På et annet språk kan det kalles vrangtolkning, overfølsomhet og paranoia.

Jeg skjønner ikke. Forventes det virkelig at man skal akseptere at en person som verken kan kjenne seg igjen i dine opplevelser eller din smerte, skal skolere deg om hva du kan og ikke kan gråte over? Det hele koker ned til definisjonsmakt. For på samme måte som jeg er drittlei av å alltid bli skolert av kvinner som aldri har brukt hijab, om hva hijab kan og ikke kan være, så skjønner jeg godt hvor provoserende det må være å bli fratatt definisjonsmakten på en så respektløs måte, en måte som sier at den indirekte aldri egentlig tilhørte deg. Og det er ikke slik at hendelsene Bahar beskrev er noe hun bare tenkte i et ledig øyeblikk og at de er unike. Det er kjent stoff, og de negative psykologiske effektene har blitt forsket på i mange land. Vi er bare litt treige i Norge. Hun finner ikke dette fra løse luften, så hvorfor prates det som om hun gjør det? Jo, for enkelte mennesker klarer ikke å se lengre enn deres privilegerte nester. Og det skal i alle fall ikke komme en «innvandrer» her og fortelle dem hva de gjør rett og galt mot den selvsamme personen.

Gjest i sitt eget land

Og her er vi tilbake til den følelsen jeg snakket om innledningsvis og som Nina Bahar setter ord på i en annen tekst: «Gjest i eget land» (Ny Tid, 16.03.2017). Bahar beskrev ulike episoder hvor mennesker krevde takknemlighet av henne for at hun fikk lov til å bo i Norge, og hun henviste til sosialantropologen Marianne Gullestad's versjon av oss og dem – gjesten og verten. Verten er de «etnisk norske», de hvite. Gjesten er innvandreren. Verten kan alltid sette ned foten, og en makt-skjevhet er alltid underliggende. Som en gjest mener Bahar at hun ikke har samme ytringsrom som verten.

Det var befriende lesning for en norsk-somalier som gjentatte ganger har opplevd å bli redusert til en gjest, til tross for mitt skinnende røde norske pass, mitt aktive samfunnsengasjement, og min vellykkede integrasjon i det norske samfunnet.

«Jeg er visst ikke alene», tenkte jeg. «Dette føler mange andre også.»

Jeg debatterer ofte på internett, og i mange kommentarfelt har jeg blitt bedt om å være mer takknemlig. Dette er en hersketeknikk som har som mål å få meg til å tie. Det er virkelig slitsomt å indirekte bli fortalt at min stemme og mitt perspektiv ikke teller. For selv om min høylytte stemme er umulig å ikke høre, så blir den ikke anerkjent på lik linje med andre stemmer. Det mest urettferdige er at det bare skjer meg fordi jeg ikke er hvit. Jeg kan si det samme som den neste etnisk norske personen, men min rolle som gjest tillater ikke at det skal stå uimotsagt, og derfor blir jeg bedt om å være ydmyk og takknemlig. Litt mer rundt rundt kantene og mindre spiss. Litt mer submissiv og mindre dominant. Du styrer ikke, Sumaya. Du følger.

Den amerikanske psykiatriprofessoren Alvin Poussaint referer til denne type hverdagsrasisme som «death by a thousand nicks». Det er ikke enkelthendelsene som du opplever i ny og ne som er belastende, men summen av slike hendelser setter sitt merke på ditt sinn. Jeg sympatiserer noe enormt med dem, for jeg tenker på hvor emosjonelt belastende det må være å konstant bli knyttet opp mot et hav som man

for lengst dro ankeret opp ifra, eller som man aldri har rørt.

Annenrangs borger

Jeg husker en sak hvor noen syriske flyktninger demonstrerte utenfor en politistasjon. De protesterte mot de horrible forholdene de befant seg i på et privateid asylmottak. Bildene viste uhygieniske tilstander, med manglende vann og andre nødvendigheter. Tilstander som intet menneske burde leve under. Flyktningenes misnøye var ikke oppkonstruert slik som mange hevdet. Som vanlig så var mediene raskt på saken, men uten å samle dokumentasjon så vinklet de saken i en negativ retning for flyktningene. Det ble lagt mer vekt på klagen på dårlig internett enn de store hygieniske manglene og mottakets urovekkende dårlige tilstand. Tastaturklikkingen gikk hardt for seg. Store bokstaver og mange utropstegn ble benyttet. Kommentarfeltet utviklet seg til en ekkel, stinkende suppe bestående av ingrediensene personangrep, hårreisende krenkelser og motbydelige trusler. Og én ting gjennomsyret det hele: det uendelige kravet om takknemlighet. «Å påpeke hva som ikke er bra nok i Norge, er ikke nødvendigvis et sjakktrekk», sa den samfunnsengasjerte legen Mina Adam-pour litt oppgitt til VG's prosjekt #SammenMotHets.

Hvorfor er det egentlig så vanskelig å akseptere de ikke-unnskyldende og høylytte sannhetene som stadig kommer frem? Det samme skjedde da VG den 16.01.2017 intervjuet tre nordmenn med minoritetsbakgrunn. «Når er vi norske?», var tittelen. To norsk-somaliske kvinner, en norsk mann med afrikanske foreldre og en annen nordmann med indiske foreldre, ble intervjuet om hverdagsrasisme. De følte ikke at samfunnet så på dem som ekte nordmenn. Det var tydelig at de ble ofre for folks ignoranse. Rakia Bihi var lei av å bli fortalt at hun er annerledes, Balprit Singh bruker turban og på grunn av den så ender han ofte opp i ubehagelige konfrontasjoner hvor konfliktsøkende mennesker spør om han er terrorist. Masterstudent i filosofi og foredragsholder Mori Diakite ble en gang fortalt at han var veltalende og intelligent til afrikaner å være. Og Amina Ibrahim har blitt fortalt at hun er både intelligent og lukter godt. Til somalier å være.

Jeg er så lei av at det er slik vi møter hverandre. Så lei av at Rolness med heiagjeng krever at disse menneskene bare skal sitte der og ta imot all denne dritten med åpne armer. Er de ikke verdige? Fortjener ikke de på linje med alle andre å dele de gode verdiene vi stadig holder fine preken om? Denne bagatelliseringen fungerer som en pessimistisk sky som ikke vil forlate festen. Det eneste som gjør meg optimistisk, er det faktumet at jo flere stemmer som taler høyt om hverdagsrasisme, jo vanskeligere blir det for enkelte aktører å avfeie det som et ikke-problem. Nå er det viktigere enn noen sinne at enda flere taler høyt om de urettferdighetene de både opplever og blir møtt med. Problemene må snakkes ihjel selv om enkelte blir ubekvemme av å høre på.

Både på individnivå og samfunnsnivå vil vi komme til å slite hvis ikke problemene før eller senere blir anerkjent, og så tatt hånd om. Denne bagatelliseringen og umyndiggjøringen er ikke sunn for individene det gjelder, og den er heller ikke fruktbar for samfunnet generelt. Vi kan ikke fortsette med å legge lokk på problemene. Fenomenet slik som utenforskap kan enkelt oppstå når vi husjer folk til side som noe annerledes, når vi aldri helt inkluderer. Når vi betegner dem som motsetninger til det normale. Å bli karakterisert som de andre, som mange innvandrere ofte blir,

dyrker destruktive tankegods slik som «oss» og «dem». Grupperinger i samfunnet vil føre til parallelsamfunn hvor mistillit til storsamfunnet vil florere. Samfunnet vil bli ytterligere dividert, og fellesskapsfølelsen vil svinne hen. Jeg vet jeg setter ting på spissen, men det er lignende konsekvenser vi kan vente oss hvis vi ikke rydder opp snart.

Jeg skal ta meg den frihet og innrømme at hvis det er én ting som plager meg mer enn rasisme, så er det det behovet enkelte har for å bagatellisere rasismens eksistens. Men innerst inne forstår jeg det litt. Jeg hadde heller ikke likt å innrømme den spisse tornen som sitter fast i foten min; selv om jeg haltet ville jeg fortsatt videre mens jeg latet som alt var bra. Men ærlig talt. Jeg må stoppe opp og løse problemet før jeg kan fortsette. Før jeg tiltrekker meg mulige infeksjoner. Å innrømme feil gjør oss ikke til en dårligere nasjon, men et sterkere et. Og mens de modige snakker ut, må resten forhindre at hudfletninger og uthenginger av de modige enkeltindividene finner sted. Tiden for å være passiv er forbi; flere må benytte seg av stemmene sine og takhøyden må heves.

Kilder:

<https://www.nytid.no/gjest-eget-land/>
<http://denye.no/hverdagsrasisme/>
<http://www.vg.no/nyheter/meninger/rasisme/subtil-hverdagsrasisme/a/23897240/>
<http://www.vg.no/nyheter/meninger/rasisme/rasisme-her-der-og-overalt/a/23903588/>
<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/rasisme/naar-er-vi-norske-nok/a/23894811/>

De lærte oss å elske landet
- Muniba Ahmad

De lærte oss å elske landet

Muniba Ahmad studerer jus på Universitetet i Oslo. Hun er en engasjert samfunnsdebattant og mener oppriktig at hver og en person har potensialet til å endre verden til det bedre. Tre av de viktigste tingene i livet hennes er troen, familien og hennes to små kaniner.

– Hvor kommer du fra?

Stillhet.

Tankene går i tusen i en brøkdels sekund.

Hva skal jeg svare på det?

To store, blå øyne stirrer på meg.

Helsike heller. Kanskje hun lurte på hvor i Norge jeg kommer fra? Nei, vi er jo begge fra Oslo, og etter undertonen hennes å bedømme så er det ikke det hun lurte på. Skal jeg bare svare Pakistan? Det er jo det hun egentlig lurte på. Eller skal jeg være prinsippfast og svare Oslo? Nei, det er et frekt svar. Hun kommer til å bli satt ut. Det ligger jo ikke en vond vilje bak spørsmålet.

Foreldrene mine er fra Pakistan, svarer jeg med vekt på «foreldrene mine». Det blir stille igjen.

Det er det nærmeste jeg kommer et svar jeg er fornøyd med selv. Fem nøye balanserte ord som jeg tror, uten å vippe henne helt av pinnen, gir henne svaret på spørsmålet samtidig som de gir et subtilt hint om at spørsmålet er litt kinkig.

Misforstå meg rett, ser man på spørsmålet isolert sett, så er det som oftest et velment spørsmål som stilles ut fra ren nysgjerrighet. Jeg tror ikke personen som spør meg hverken er rasist eller ignorant. Og jeg føler heller ikke på noe sinne når noen spør meg om hvor jeg er fra. Jeg kjenner kanskje på litt frustrasjon når det kommer for mange ganger på rad, men ikke noe jeg ikke greier å håndtere.

Men selv om spørsmålet er velment, åpner det imidlertid en av skuffene i hodet mitt hvor det ligger visse erfaringer og opplevelser fra barndommen og oppveksten. For oss som ser litt annerledes ut enn majoriteten, blir nemlig spørsmålet ofte som en påpekning av vår «annerledeshet». For vi har en del erfaringer i bagasjen, og er tvunget til å forholde oss til en samfunnsdebatt som setter dette spørsmålet i en bestemt kontekst.

La meg gi dere ett eksempel.

En av erfaringene som ligger bortgjemt i denne skuffen bak i hjernen stammer fra da jeg gikk på barneskolen. Ett av favorittfagene mine var gym. Jeg elsket å løpe.

Jeg elsket å sparke fotball. Jeg elsket turntimene. Jeg elsket å spurte så hestehalen svingte i takt fra den ene siden til den andre, og svetten piplet frem på pannen.

Likevel var gymtimene også den ene tingen jeg gruet meg til som intet annet. Jeg hatet nemlig dusjingene på slutten av timene. Sammenlignet med resten av jentene i klassen hadde jeg et annet forhold til hvor mye av kroppen min jeg var komfortabel med å vise andre. Dels var det på grunn av min sjenerte natur og dels var det på grunn av min flerkulturelle bakgrunn og oppvekst. For å ta hensyn til meg hadde det derfor blitt avklart med læreren min at jeg skulle få lov til å dusje i lærerdusjen. Det var en god løsning, men grunnen til at jeg gruet meg var at noen av jentene i klassen min synes dette var ytterst merkelig. Derfor fikk jeg med en ubehagelig undertone det samme spørsmålet i garderoben hver bidige gymtime: «Hvorfor dusjer du ikke sammen med oss?»

Det høres ikke så forferdelig ut, men for en sjenert 10-åring som ikke er sikker på seg selv, var dette spørsmålet i en periode livets største bekymring. Jeg husker ikke lenger hva jeg pleide å svare, men det jeg husker er at jeg ikke var rustet til å håndtere spørsmålet på en god måte. Spørsmålet påpekte at jeg tross mine glimrende skoleresultater og deltakelse i alle skoleaktiviteter, var «annerledes». Og annerledeshet er ikke noe man omfavner som barn. I hodet mitt var det en uting. Jeg ville jo helst skille meg minst mulig ut. Være en del av «flokken».

Derfor gruet jeg meg alltid til tiden i garderoben og ba alltid en stille bønn inni meg om at jeg skulle få slippe unna spørsmålet denne gangen. Men jeg visste at jeg aldri gjorde det. Så kvelden før vi skulle ha gym kunne jeg ligge våken i senga til sent på natta og være urolig for denne rare situasjonen i garderoben.

Dette var på ingen måte mobbing. Jentene i klassen var ikke slemme. For jeg hadde det stort sett bra på skolen. Men dette er likevel det første klare minnet jeg har av det å føle meg utenfor. For uansett om disse jentene sannsynligvis ikke mente å holde meg utenfor, var det den følelsen jeg satt igjen med. Og som det sies er det lett å glemme ordene noen sier til deg. Det som ikke er så lett å glemme er hvordan de får deg til å føle deg.

Det er i forlengelsen av disse erfaringene og opplevelsene at jeg føler et lite stikk inni meg hver gang noen spør meg om hvor jeg kommer fra. Spørsmålet blir som en påminnelse om at uansett hvor norsk jeg måtte føle meg, vil enkelte i majoriteten alltid se på meg med andre øyne enn de vil se etnisk norske med. Det blir som en påpekning av at jeg ikke hører helt hjemme her. Og det skulle jeg gjerne vært forut, fordi selv føler jeg meg så hjemme som det går an å føle seg.

Endelig trafikklærer

I dag er ikke min «annerledeshet» noe jeg anser som en uting lenger. I dag er det noe jeg omfavner. Jeg har forstått at jeg ikke føler meg norsk til tross for min annerledeshet, nei, jeg føler meg norsk på grunn av den. La meg prøve å forklare hvorfor.

Pappa kommer fra en by i Pakistan som heter Lalamusa. Der bodde han, sammen med 9 søsken, de første 10 årene av livet sitt. Inntektskilden til farfar og farmor var to kuer. De tjente penger på å selge melken. De hadde ikke noe særskilt utstyr, og den teknologien som finnes i dag fantes ikke da. Enormt mye arbeid måtte derfor til for å overleve på inntekten fra disse kuene. Familien deres hadde dårlig råd og alle måtte bidra for at de skulle klare seg. Så fra pappa var veldig ung pleide han å

hjelpe til med dyrestell og melking. Han pleier å fortelle oss hvordan han irriterte seg over at de helsikes kuene drakk så mye vann. For det var så tungt å fylle og deretter bære store bøtter med vann fra vannpumpen og til kuene.

Da pappa var 10 år gammel ble han satt på et fly til Norge. Hans to eldre brødre hadde noen år før ham allerede kommet til Norge, og pappa skulle bo med dem. Tenk deg å være 10 år og bli separert fra foreldrene dine og de trygge omgivelsene hjemme. Det fantes ikke noe Skype, ikke mobiltelefoner og ikke e-post. For pappa var smerten stor. De første 3 årene gråt han seg i søvn hver natt. Puta hans pleide å være gjennomvåt i det han sovnet.

Raskt etter at pappa kom til Norge, begynte han på skolen. Han var en av de ytterst få ikke-hvite på hele skolen. I motsetning til medelevene sine, hadde han ikke råd til sekk. Så han pleide å bære bøkene sine i en pose. En plastpose. Allerede som 13-åring begynte han å jobbe på fritiden for å tjene penger som han kunne sende hjem til familien i Pakistan. Den første jobben hans var som avisbud. Det var en periode da han pleide å våkne klokken 3 om morgenen hver dag for å rekke å gå med avisen før han skulle på skolen.

Men tross de harde forholdene, elsket pappa å gå på skolen. Han elsket å lære. Han drømte om å bli elektriker. Men skjebnen ville noe annet. Felles for de fleste som kom som arbeidsinnvandrere på den tiden, var nemlig at de kom hit med et håp om å skape seg et bedre liv. Ikke ved å bosette seg i Norge, men ved å tjene nok penger til å kunne få et bedre liv i Pakistan og flytte tilbake. Så da han ble ferdig på ungdomsskolen, sa familien stopp til mer skole. Han måtte begynne å jobbe. Fulltid. Snart skulle de jo tilbake til Pakistan.

Mer enn 40 år har passert siden det. Pappa er her fortsatt.

I fjor nådde familien vår en milepæl. Pappa ble ferdigutdannet trafikklærer. I en alder av nærmere 50 bestemte han seg for å oppfylle sin livslange drøm om å ta seg en utdanning. For nå kunne han. Så han brukte to år på å ta videregående. Og to år på å bli trafikklærer. Og han har aldri vært lykkeligere enn han var disse fire årene.

Hele livet har pappa jobbet for noen andre enn seg selv. Først ofret han drømmene sine om utdanning til fordel for de 7 yngre søsknene sine hjemme i Pakistan. Så fikk han egne barn, og da ofret han drømmene sine for oss. Så da han fullførte utdanningen sin i fjor hadde alle familiemedlemmene et ekstra glimt i øyet. For første gang på 52 år gjorde pappa noe kun for seg selv.

Hvorfor forteller jeg dette? Jo, for når du har vokst opp med å høre disse familiehistoriene, for så å sitte i en samtale med faren din i 2017 og si: «Du er der du er i dag på grunn ditt harde arbeid, pappa», og han svarer: «Nei, Muniba, det er på grunn av Norge.» Da er det noe fint som formes inni deg.

Foreldrene mine har et helt spesielt forhold til Norge. Jeg tør nesten påstå at foreldrene mine, og mange som dem, har en sterkere tilknytning til Norge enn selv rotnorske borgere. For når du har gått fra å være en som jobbet med kyr og bar bøkene dine til skolen i en pose, til å ha det over gjennomsnittet godt og ha ett barn som er lege og ett som studerer jus, da elsker du det landet som har gitt deg de mulighetene. Det er større enn takknemmelighet, det er tilhørighet.

Nesten perfekt

Den sterke tilknytningen, den kjærligheten mamma og pappa har til Norge, har de overført til barna sine. De lærte oss å elske landet. «Dere må takke Allah for at dere ble født i Norge», pleier mamma å si, «for dette landet har gitt dere alt dere kunne drømme om.» Vår tilhørighet til Norge bunner ut fra en dyp anerkjennelse av dette.

Derfor er det på grunn av min og min families annerledeshet at vi er glad i Norge.

Men – og her kommer det store men – dessverre er det likevel slik at uansett hvor sterk tilknytning jeg og mennesker som meg måtte ha til Norge, uansett hvor norske vi føler oss, så vil det fortsatt være folk der ute som ikke aksepterer oss som en del av Norge.

Hvilket leder meg over til mitt neste poeng. Landet mitt er ett av verdens beste land å bo i. Det er nesten perfekt. Men ikke helt. Og kanskje er det bra. Et perfekt samfunn står i fare for å bli statisk. Utfordringer, derimot, fører til utvikling. Og det norske samfunnet har som alle andre samfunn sine utfordringer.

Selvfølgelig har Norge en rekke ulike forbedringsområder, men det området jeg ønsker å fokusere på i henhold til tematikken i denne teksten, er minoriteters stilling i Norge. En av utfordringene i samfunnet vårt er nemlig at minoriteter ikke lever fullstendig knirkefrie liv her. Og som etnisk minoritet, og spesielt hvis du er muslim, så møter du på utfordringer i Norge, og i deler av verden generelt, i dag. Det er i tillegg til tekster om tilhørighet og kjærlighet til Norge viktig å snakke om dette også.

I skrivende stund har for eksempel et av regjeringspartiene landsmøtet sitt, der de har gått inn for å granske alle moskeer, forby hijab og samtidig innføre tvungen gudstjeneste i skolen. I tillegg legger en stortingsrepresentant fra det samme partiet stadig ut antimuslimske statuser på Facebook uten at noen av de andre politiske partiene tar et seriøst oppgjør med det. Tvert imot har noen av de «minoritetsvennlige» partiene på enkelte områder selv kastet seg på den høyrepopulistiske bølgen som blåser over vår del av verden akkurat nå. Dette er personer som sitter med makten i landet vårt. Personer som former din og min hverdag.

For ikke lenge siden forsøkte Donald Trump å innføre et forbud mot at mennesker fra syv muslimske land skulle få komme inn i USA. Selv om det ikke er i Norge, så er dette et forbud som en norsk stortingsrepresentant gikk ut og omfavnet. Det sier noe om hvilken retning de ønsker å føre landet i.

Så har du selvfølgelig mediebildet. Et overveldende flertall av artikler relatert til muslimer er problemorienterte. Dette forer de mørke hjørnene på internett, hvor rasistiske troll lever i sine huler og nærer seg på hat og kvalme mens de spyrr ut gørr og hat om alt og alle de ikke liker. De etterlater hatkommentarer, de sprer falsk informasjon og de sender drapstrusler.

Dette er bare en håndfull kjente eksempler fra den siste tiden. Listen er lengre. Eksempelene er ikke uttømmende, men de illustrerer et bilde.

Ikke likegyldig

Nemlig at det sier seg selv at forhold som dette er med på – bevisst eller ubevisst – å påvirke utformingen av selvbildet og identiteten til mange minoriteter. Forestill deg at en del av din identitet konstant blir diskutert og problematisert i offentligheten,

både av politikere og medier. Forestill deg at noe av det som står ditt hjerte nærmest – nemlig din tro – har blitt tidenes største «bad guy». Forestill deg følelsen når noen av de øverste lederne i landet svart på hvitt sier at de ikke ønsker sånne som deg her i landet. Hvordan tror du det føles for norsk muslimsk ungdom når mennesker i ledende institusjoner i landet har et slikt problemorientert fokus på troen deres? Det får meg til å føle noe av det samme jeg følte i garderoben etter gymtimen på barneskolen. Bare en million ganger verre.

Realiteten er at jeg lever med enkelte ting som Lise, Ole og Petter slipper å leve med. Realiteten er at jeg lever med et premiss om at jeg må ha hakket bedre karakterer og hakket flere frivillige verv enn medstudent Kari for å ende opp i nøyaktig samme jobb som henne etter endte studier. Realiteten er at jeg etter et terrorangrep på vestlig jord ser meg litt ekstra rundt i t-banen dagen etter, i tilfelle noen stirrer. Realiteten er at jeg føler at jeg i møte med nye mennesker nesten alltid må ta det første initiativet og at dette første initiativet går på å bevise min normalitet. Realiteten er at jeg føler at jeg hele tiden må gå rundt å bevise min menneskelighet, «hei, jeg er akkurat som deg, jeg ser på Modern Family, jeg shopper og jeg ferierer på hytter!»

Kanskje er det jeg som overdriver inni mitt eget hode og tenker alle disse tingene, vil noen påstå. Men faktum er nå en gang at jeg og utallige andre minoritetsungdommer jeg har snakket med føler slike ting – uavhengig av om de skjer i praksis eller ikke. Og disse følelsene må jo komme av en eller annen grunn?

Formålet mitt med å skrive om dette er ikke å syte. Jeg forsøker ikke å innta noen offerrolle slik jeg ofte blir beskyldt for hver gang jeg skriver om utfordringer minoriteter møter på i Norge. Jeg er en veldig stolt nordmann og skryter så mye av Norge når jeg er i utlandet at folk nesten går lei eller tror at jeg overdriver. Grunnen til at jeg nevner disse forholdene er jo nettopp det at jeg er utrolig glad i landet mitt.

Og merk dere – det er ikke et svik når jeg eller andre minoriteter retter kritikk mot Norge. Når vi peker på rasisme eller antisemittisme. Til og med når vi er rasende over et eller annet som har skjedd, så er det et positivt tegn. For det vi gjør er ikke å stå utenfor og peke fingre. Nei, vi står inne og retter fingeren mot oss selv. Kritikk er en manifestasjon av vår kjærlighet til Norge. Det betyr at vi bryr oss nok om landet vårt til å heve stemmen for å få til en endring. Det betyr at vi ikke er likegyldige. Vi ønsker å perfeksjonere Norge.

Det er bare det at jeg er bekymret for hvilken effekt forholdene jeg har skrevet om over, har på den nye generasjonen nordmenn som ser annerledes ut enn majoriteten. Jeg ønsker ikke at en del av Norges fremtidige generasjon skal føle seg utenfor. Jeg drømmer om at alle, uansett hudfarge, religion og utseende, skal føle seg like mye hjemme her i Norge. For det har ikke bare minoriteter godt av, men det har hele samfunnet godt av. Vi har gått en utrolig lang vei på dette feltet, men vi har fortsatt et stykke å gå. Og det må vi erkjenne. Ellers blir vi stående like bak målstreken mens alle andre passerer forbi.

Jeg er imidlertid sikker på at det ikke kommer til å skje. Vi kommer ikke til å bli stående bak målstreken. Noen ganger, når man står med nesa ned i avisene og Twitter, er det lett å bli håpløs og frustrert. Det er lett å føle at alt går feil vei. Noen mister kanskje troen på Norge og fremtiden.

Men jeg gjør ikke det. Jeg klarer rett og slett ikke å miste troen på Norge. Hvorfor? Jo nå skal du høre.

Hver dag når jeg går ut av huset – når jeg går ut i landet mitt – har jeg nydelige

interaksjoner med borgerne i dette riket. Den jevne nordmann. Mainstream nordmenn. At mediene og politikken nødvendigvis ikke gjenspeiler folket i dette landet er en åpenbaring jeg er utrolig takknemlig for at jeg har hatt. Jeg kan ta og føle på samholdet og respekten borgere med ulik bakgrunn har for hverandre her til lands. Jeg opplever oppriktig en generasjon som ikke lenger ser hudfargen eller klesplagget til en person først, men ser personen for den hen er.

Og dette gir meg ikke bare håp, men også tro. Norge er fylt til randen med kjærlighet. Og denne kjærligheten kommer til å ta oss forbi målstreken.

Dessuten er det en ting som har endret seg mellom 9 år gamle Muniba i garderoben og 22 år gamle meg. Jeg anser ikke lenger de vanskelighetene man møter på som minoritet for å stå i motsetning til det å føle seg norsk. Det står nemlig ingen steder i det norske passet at du som norsk borger aldri vil møte på vanskeligheter. Du vil møte på kjipte situasjoner. Du vil ha opplevelser som gjør deg nedfor. Og du vil til tider føle deg urettmessig behandlet.

Men jeg er her for å bli. Uavhengig av hva enkelte andre måtte mene, skal jeg ingen steder. Jeg har et eierskap overfor Norge. Derfor kommer jeg så lenge jeg lever til å jobbe for å gjøre Norge til et enda bedre land å bo i. Jeg skal kjempe og jeg skal stå på. Jeg kommer aldri til å gi opp. Jeg er for glad i Norge til å se det utvikle seg i feil retning.

Så nordmenn i alle former og alle farger, med alle plagg og alle symboler, vit at det ikke er deres utseende eller bakgrunn som definerer deres norskhet. Nei, det handler om hvor hjertet ditt ligger. Og det handler om å være stolt av den du er og samtidig bidra til samfunnet du lever i.

Hvis noen skulle påstå det motsatte, fortell dem at Kong Harald er tredje-nerasjons innvandrer. Kongens besteforeldre innvandret fra England og Danmark for 110 år siden. Og hvis Kongen i landet vårt – selve symbolet på Norge utad – er innvandrer, vel, hva kan da være mer norsk enn å være innvandrer?

Derfor svarer jeg dem som spør om jeg frykter for fremtiden til Norge at nei, det gjør jeg ikke. Det er klart jeg til tider kan være bekymret for fremtiden vår. Og til og med lei meg for utviklingen av enkelte aspekter. Men folket i dette landet gir meg alt for mye håp til å gi frykt et sted å leve.

Når jeg går rundt i Oslos gater og ser brune nordmenn, hvite nordmenn, nordmenn med langt blondt hår, nordmenn med turban og alle mulige typer nordmenn leve side om side med gjensidig respekt, gir det meg tro på fremtiden.

Når jeg ser hvordan Norge reagerte med roser etter 22. juli, fredsring rundt synagogen etter København-terroren og støttestorm på sosiale medier etter at en journalist ble kalt «muslimjævel» på direkten, gir det meg tro på fremtiden.

Når jeg opplever den særegent tilbakelelte harmonien mellom forskjellige religioner og kulturer og vår innebygde evne til å takle alt fredelig og med et nærmest unormalt kaldt hode, gir det meg tro på fremtiden.

Vi – den nye generasjonen nordmenn – er vokst opp i et mangfoldig Norge. Vi vet å leve med samhold i mangfold. Vi vet å spille på hverandres styrker. Vi vet å se lenger enn til vår egen virkelighet.

Og hvis det er Norges fremtid, vel, da vet jeg at vi vil klare oss.

Like barn leker fortsatt best
- Julie Ræstad Owe

Like barn leker fortsatt best

Julie Ræstad Owe skrev i 2017 mastergradsavhandling i Peace and Conflict Studies ved Universitetet i Oslo om mediefremstillingen av kvinner som reiser til IS. Hun har tidligere jobbet med mangfold i høyere utdanning, og er i dag nestleder i Minotenk.

Jeg er blond, jeg har blå øyne, og huden min fungerer som kamuflasje når jeg er ute på ski. Jeg har vokst opp i Bærum øst, den delen av Bærum der inntektene er høye og husene store. Bærum, der sakene på agendaen ofte handler om de lokale sportsklubbene og at russetiden og skoleballene har «tatt helt av». I løpet av 13 års skolegang i Bærum, kan jeg telle på ti fingre antall medelever som ikke hadde omtrentlig samme utseende som meg, og blant vennene mine på den tiden trenger jeg bare én finger for å telle. Heldigvis har jeg vokst opp med samfunnsengasjerte foreldre som tidlig lærte meg at mangfold var en god ting, så pappa pleide å dra meg og søsteren min med til Grønland for å klippe håret og kjøpe Børek – han mente det var viktig vi fikk oppleve noe annet enn det som tidvis opplevdes som det konforme Bærum. Jeg kan med andre ord, uten problemer, gli inn i den litt kinkige kategorien «etnisk norsk», for min innvandrerbakgrunn er det ingen som kan se.

Må dere drikke?

En dag for ikke så lenge siden satt jeg på en indisk restaurant og spiste middag med to venner, en med marokkansk mor og en med pakistansk bakgrunn. Vi koste oss med sterk indisk mat, mens vi pløyde gjennom temaer som den siste Skam-episoden, religion, kultur, samfunnsengasjement og forelskelse. Begge er muslimer og har kjent på gnisninger mellom normer, religioner og ulike identiteter. Jeg benyttet anledningen til å spørre om ting jeg undret på om det å være muslim i Norge, og om det å ha en eller to foreldre som ikke er etnisk norske. Jeg følte meg heldig, for jeg vet det er slitsomt å hele tiden måtte svare på spørsmål knyttet til hvor «eksotisk» man er.

Derfor ble jeg litt tatt på sengen da skoen byttet fot, og et spørsmål om kultur ble rettet mot meg: «Du som er etnisk norsk, er det sånn at dere *må* drikke når dere finner på noe?» Jeg ble litt satt ut av spørsmålet om drikkekultur. Ikke fordi hun stilte et personlig spørsmål om mine drikkevaner, men på grunn av innledningen: ...«du som er etnisk norsk ...». Og etter den første forbauselsen, den påfølgende latteren – og kanskje et snev av skam – fikk jeg tid til å tenke. Og jeg stilte meg selv tre spørsmål: 1) Er det typisk norsk å drikke? 2) Hvor mye kan nordmenn egentlig om hverandre? 3) Er jeg mer etnisk norsk enn min venninne med marokkansk mor?

Det er typisk norsk å drikke

Satt på spissen så vitner drikkespørsmålet om en fordom. En fordom om at det er nødvendig med alkohol for etnisk norske i alle sosiale sammenkomster, en fordom som også innvandrings- og integreringsminister Sylvi Listhaug bygger oppunder med utsagnet: «I Norge spiser folk svin, drikker alkohol og viser ansiktet sitt». Det er ikke nødvendigvis sant, men fordommer finnes overalt. Det som gjør det litt kronglete er at de er helt nødvendige for oss i hverdagen.

I sin streben etter å forenkle verden rundt seg plasserer hjernen informasjon inn i bokser, den kategoriserer. Det er for å lette jobben for hjernen. Tenk om den skulle prosessere all informasjon som om det var for første gang. Da ville hjernen bli overbelastet. Så fordommer hjelper oss, og fordommer er ikke alltid negative.

Så hjernen vår analyserer og putter automatisk informasjon og mennesker inn i ferdige mentale bokser. Hvilken boks noen havner i er ofte basert på utseende – klær, hår, hud – samt hvilke tidligere erfaringer hjernen kan benytte seg av i sine analyser. Det varierer altså hvor mange og hvor snevre bokser vi har å bruke. Disse boksene er fulle av stereotypier: typisk deg fra Bærum å skulle på Norefjell på nyttårsaften, å drikke fem dager i strekk og mest sannsynlig høre på Broiler over de dyre høyttalerne. Det er jo generaliseringer, selv om noen bæringer faktisk gjør dette.

Til tross for at fordommer og generaliseringer er menneskelig og naturlig, er det viktig å være klar over at vi generaliserer, og har fordommer. For vi har en tendens til å tenke at de menneskene vi har plassert inni boksene er en homogen gruppe. Og da er det fort gjort å tenke at noen bokser er litt kjipere enn andre, eller at vi i ren stahet tvinger folk inn i små og trange bokser de egentlig ikke hører hjemme i. Det handler om at vi fort, for å få kontroll på vår egen sosiale identitet, identifiserer oss med én gruppe (inn-gruppen), og samtidig avgjør hvem og hva den andre gruppen (ut-gruppen) består av. Flere studier viser at personer knytter positive egenskaper til sin egen gruppe, mens den andre assosieres med negative egenskaper.

Fordommer og stereotypier har godt fotfeste. Overalt. Alle har dem. Om hva enn det måtte være. Muslimer, bæringer, homofile, nordlendinger, jøder, overvektige, samer. Men når fordommene og stereotypiene blir ensidig negativt ladede så er de ikke bare forenklinger, det er forenklinger med dårlig ettersmak. Negative fordommer skaper avstand mellom folk, og er ofte en årsak til at vi ikke blir kjent med mennesker fra de boksene som vi er skeptiske til. Og mange unnskylder seg med at negative fordommer har oppstått av en grunn, men vi må ikke la fordommene ødelegge vår mulighet til å se verden på andre måter også.

Jeg er normalen

Jeg har alltid gått ut ifra at alle, uavhengig av hvilken bakgrunn de har, vet hvordan majoriteten lever. Jeg har tenkt at det er mer selvfølgelig at folk med minoritetsbakgrunn vet mye om majoriteten enn motsatt. De som er en del av majoriteten er jo 'de fleste', normalen, så hva de driver med kjenner vel alle til? Men nei. For hvem er egentlig «majoriteten», og hvor likeartede er de? Hvordan ville jeg passet inn i indremisjonsmiljøet på Harestua for eksempel? Ville jeg forstått de sosiale kodene i motorsykkelklubben samme sted? Og hva med Mia, som ikke drikker og er vegetarianer, hører hun til majoriteten? Når vi bruker ord som «majoritet», mener vi egentlig de som er lyse i huden? Med en gang vi forsøker å analysere hva begrepene

egentlig betyr så blir de flyktige.

Hvis vi for enkelthets skyld avgrenser til Bærum, så tror jeg at mange av oss som har bodd og bor i Bærum øst, vet lite om de ulike minoritetsgruppene i Bærum vest som har slekt fra alle verdensdelene. Samtidig vet nok de med minoritetsbakgrunn som har vokst opp i mer mangfoldige Bærum vest, lite om de uten minoritetsbakgrunn i samme område. Ja, for selv om vi går på samme skole, jobber på samme arbeidsplass eller bor vegg i vegg, så virker interessen for å bli kjent med «de andre» å være lav mange steder. Vi har alle hørt siden barnehagen at «like barn leker best». Så vi klynger oss sammen, med mer eller mindre avstand til de vi opplever som «de andre». Og så leker vi sammen, fordi vi er så gode til å leke sammen. Fordi vi er så like hverandre. Vi har tross alt like mye penger, kan dra på de sammen feriene, snakke om de samme fritidsaktivitetene, og kle oss i samme klær. Og så ser vi ganske like ut. Det hjelper det også.

Men hva betyr det egentlig å være lik? At vi har samme kulturelle eller etniske bakgrunn? Samme utdannelse? Eller like mye penger? Når det gjelder andel med høyere utdanning og antall arbeidsledige så er forskjellene mellom nordmenn og barn av innvandrere i ferd med å viskes ut. Så dette bør jo ikke bety så mye lenger? Er det utseende det handler om da kanskje? Er jeg lik andre lyse jenter med blondt hår og blå øyne? Eller er jeg lik en person som deler mine interesser, verdier og holdninger? Jeg tror de fleste hadde valgt sistnevnte som venn. Hun blonde jenta kunne jo vært tilhenger av Norvegia fremfor Jarlsberg, og da hadde vi hatt svært vanskelig for å komme oss over den uenigheten.

Samtidig er det forståelig at like barn leker best, men da forstått som at «like» handler om normer og verdier, religion, opprinnelsesland, språk – vi kan alle være enig i at felles referanserammer gjør det enklere å bli kjent. Det er fair. Sånn fungerer det med alt. Jeg og venninna mi kan begge, ut av det blå, synge 815 493 00 fordi vi begge så på Kykkeli kokkos som barn. Han nye på jobben som er fem år yngre enn meg hadde sett rart på meg og tenkt at jeg var klin kokos. Men vi har en tendens til å tro at utseendet er knyttet til hva slags verdier og referanserammer man har. Og kombinert med negative fordommer, blir det vanskelig å tenke utenfor den umiddelbare boksen.

Det som kompliserer situasjonen ytterligere er at vi ofte går ut ifra at folk er forskjellig fra oss hvis vi ikke ser like ut. Som om utgangspunktet vårt er at vi to er ulike til det motsatte er bevist. Hvorfor tenker vi ikke heller at vi to er like til det motsatte er bevist?

Kontakthypotesen

En undersøkelse gjort av Ipsos februar 2017 viste at de som bor på steder der det bor mange innvandrere er mindre skeptiske til nettopp innvandrere. De peker samtidig på andre undersøkelser som viser til en trend der de som kjenner én eller flere med innvandrerbakgrunn er mindre skeptiske til innvandrere.¹ Også Fafo-rapporten Assimilering på norsk fra 2016 viste at de videregåendelevende som kjente en eller flere med innvandrerbakgrunn, var mindre skeptiske til muslimer.² Dette

1. Sofie Prestegård, «Folk flest mener innvandring er bra», Dagsavisen, 8 august 2017

2. Jon Horgen Friberg, Assimilering på norsk. Sosial mobilitet og kulturell tilpasning blant ungdom med innvandrerbakgrunn, Fafo-rapport, 2016

kalles kontakthypotesen, og er etter mitt syn en sabla god hypotese. Og egentlig veldig innlysende. Vi er mindre redde og skeptiske til det vi kjenner. Det ukjente er fjernere og kan enklere skape frykt og skepsis.

Et kjapt Google-søk kan fortelle deg at kontakthypotesen er beskrevet som en av de beste måtene å forbedre forholdet mellom grupperinger innad i et samfunn. Særlig der det har eksistert et konfliktfylt forhold. Hypotesen har blitt kritisert, og ble derfor igjen testet - denne gangen på skandinaviske forhold, gjennom en studie i Danmark fra 2014 ³. Igjen kunne man slå fast at naboskap minsket følelsen av engstelse for å være med medlemmer av etniske minoritetsgrupper og motvirket negative stereotyper om disse gruppene.

Jeg skrev på Facebook at jeg hadde funnet en 'medisin' mot innvandrerskepsis og viste til kontakthypotesen. Jeg forsøkte å være morsom, men under Facebook-statusen befant det seg et gravalvor.

Ingen kan tvinges. Derfor vil jeg heller oppfordre alle til å bli kjent med noen de ikke kjenner. Det lønner seg å bli kjent med noen vi er skeptiske til. Det lønner seg også å bli kjent med noen vi ikke er skeptiske til. Da lærer man fort at folk er forskjellige, og at det gjelder både innad og i mellom såkalte minoritets- og majoritetsgrupper. Hadde vi fulgt denne oppfordringen og blitt kjent med noen som tilhører en gruppe vi har fordommer mot, kunne vi kanskje fått vite at jeg ikke bor i villa selv om jeg er fra Bærum, og at muslimen i naboleiligheten ikke har mer peiling på Al-Qaida eller er mer glad i vold enn det du er. Vi hadde tålt å møte ulikhet og vi ville også latt være å hate hverandre. For noen virker det som at man må gjenta gang på gang: man må bli kjent med noen før man kan vite noe om dem. Dette er ganske innlysende, men i debattenes hete virker det å være totalt glemt.

Kamouflert minoritet?

Og da har jeg kommet til det siste spørsmålet: Er jeg mer etnisk norsk enn min venninne med marokkansk mor?

Det ingen kan se på meg er at min farmor innvandret til Norge da hun var 14 år, fra det som da het Tsjekkoslovakia. Hennes mor var jøde. De som kjenner til jødisk teologi kan fort komme frem til at både min farmor og min far teologisk sett også er jøder. Min farmor og mine oldeforeldre slapp såvidt unna flere år med tysk invasjon med livet i behold. Resten av familien og deres venner var ikke like heldige. Da krigen endelig tok slutt trodde de det verste var over. Bare tre år senere kom kommunistene, og da den lille familien etterhvert hadde mistet både jobb og leilighet, måtte de pakke sammen det lille de hadde og flytte til Norge der faren til min farmor hadde slektninger.

Så den blonde jenta fra Bærum har både norsk-tsjekkisk og jødisk bakgrunn. Innvandrerbakgrunn. Gjør det meg til en etnisk minoritet? Enkelte stemmer i den offentlige debatten har jo tatt til orde for at man ikke er etnisk norsk selv om familien som migrerte har bodd her i flere generasjoner. Teoretisk sett har jeg like mye innvandrerbakgrunn som mange andre i dette landet. I praksis, derimot, virker det overhodet ikke slik. Jeg er hvit og blond og har et norsk klingende navn. Jeg går under radaren.

3. Arzoo Rafiqi og Jens Peter Frølund Thomsen, «Når majoritetsmedlemmer og etniske minoritetsmedlemmer mødes», Dansk Sociologi Nr1/25 Årgang 2014

Det har fått meg til å tenke at for mange så handler ikke skepsisen til «de andre» om å ha en annerledes bakgrunn, eller å komme fra et annet land. Det handler om å være brun i huden og det handler om å ha et navn som er vanskelig å uttale. Og så handler det om å være muslim. Eller se ut som en som kunne vært muslim. Vi plasserer mange mennesker i samme gruppe på denne måten; utlendinger, innvandrere, «de jeg er skeptisk til» – uten å gi dem en sjanse til å si imot.

Jeg har også innvandrerbakgrunn, men mine holdninger og verdier tar de fleste for gitt. De er nok helt sikkert norske nok. Men «de andre», de brune utlendingene og muslimene, de har helt sikkert verdier som krasjer med våre. Min jødiske bakgrunn gjør meg bevisst hva som kan skje når en gruppe stigmatiseres, forskjellsbehandles og hates. En mørk flekk i historien er også kolonitid og slavehandel. Antisemittismen lever fortsatt. Side om side med rasismen og islamhat.

Men for all del. Dette går ikke bare én vei, og gjelder ikke kun de som er skeptiske til innvandrere. Dette går begge veier, ja flere veier. Kontakthypotesen er ikke en enveiskjørt gate. Selv har jeg blitt bedt om å flytte meg ut av et motiv fordi fotografen bare ville ta bilde av «utlendingene». Altså, ikke de som har innvandrerbakgrunn, for da skulle jeg jo vært med, men de som er brune, de som fortsatt i norsk sammenheng for mange, er «eksotiske». Det er heller ikke et ukjent fenomen at folk med minoritetsbakgrunn kan være vel så kritiske til etniske nordmenn; «De er alle rasister!», «De putter bestemor på aldershjem, bryr seg ikke om familien og fokuserer kun på selvrealisering», eller som tidligere nevnt; «De kan ikke klare seg uten alkohol i sosiale sammenkomster».

Men nå er vi riktig så heldige, for det finnes en medisin! Den går ut på at vi bør bli kjent med en som er annerledes enn oss selv. En vi ellers er litt skeptisk til. Ja, gjerne flere, for inntak over «vanlig dose» er å anbefale. Resultatene viser, med statistisk signifikans, at vi blir mindre skeptiske. Forskerne legger dog en viktig forutsetning til grunn for at kontakten skal ha virkning; den må være likeverdig, meningsfull og foregå over en lengre periode. Det er bare å sette i gang. Jeg prøver ikke å være morsom. Jeg er grav alvorlig.

Stolthet og PRIDE
- Fatema Al-Musawi

Stolthet og PRIDE

Fatema Al-Musawi har vært samfunnsengasjert siden hun var 13 år. Hun studerer sosiologi og er en aktiv samfunnsdebattant og skribent.

Det var en gang, for ikke alt for lenge siden, i et land med høye fjell og dype fjorder, at Fatema kom til verden. Den lille jenta hadde ingen anelse om hva fremtiden ville bringe og hva slags eventyr hun ville begi seg ut på. Lite ante hun ikke at hun ville klatre opp på de vindfulle barrikader i den offentlige debatten og kjempe mot dem som bruker religion som et hinder for kjerligheten.

Fatemas foreldre hadde reist langt, lenge, og lengre enn langt, for å slå seg ned i dette landet langt nord. Så da Fatema vokste opp, spurte hun seg ofte om hvem hun egentlig var. Fordi familien sa at hun var norsk. Men blant venner og på skolen ble hun utpekt som utlending. Eller var hun kanskje en slags fornorsket utlending, en blandingsfigur som man bare hører om i eventyrene? Hva skulle til for at hun selv kunne bestemme hvem hun var og hva hun ville definere seg som? Dette eventyret handler om den kronglete veien dit.

For å finne svar, leste Fatema statistikk. I offentlige beregninger pleide hun og hennes to småbrødre å kjennetegnes som «andregenerasjons innvandrere», det var fordi hennes foreldre ikke er født i Norge. Senere endret de begrepet til «barn av innvandrere». Fatema lærte derfor at foreldres bakgrunn var ganske viktig. Spesielt i avisene og hvis en person hadde utført en negativ handling. Dette merket Fatema, og hun ble usikker på sin identitet fordi hun hele tiden måtte vende tilbake til spørsmålet om hvem hun faktisk var.

Arabisk og nynorsk

Årene gikk, og Fatema vokste opp. Hun kunne verken skrive eller lese godt norsk. Hun kunne heller ikke skrive godt arabisk, men leste det noen lunde og pratet det flytende. På ungdomsskolen fikk hun fritak fra nynorsk, og engasjerte seg mye i elevråd og skolestyret. Hun var med på å velge hvordan skolen skulle se ut da den skulle renoveres. Så ble hun aktiv i politikken, og plutselig endret livet seg drastisk. På grunn av den nye interessen leste hun mer og ville gjøre som mange andre: skrive for aviser og delta aktivt på møter. Hun var som en Espen Askeladd som fant og tok i bruk alt hun plukket opp på veien. Og slik ble hun bedre i språket. Hun kunne skrive bedre enn noen gang før, hun fikk skryt og læreren på ungdomsskolen forsto ikke hvorfor hun hadde fritak fra nynorsk.

Vennene hennes, som også hadde foreldre fra andre land, mente etter hvert at hun var for norsk og snakket for pent til å være utledning og fra Oslo øst. Men

kebabnorsk hadde hun uansett aldri vært begeistret for, og hun likte godt det norske språket. Så da hun begynte på videregående skole, valgte hun bort fritaket fra nynorsk og ønsket vurdering i faget. Hun ville utfordre seg selv, men du skal ikke se bort fra at hun angret. Det ble en stor utfordring å gå fra å aldri ha hatt undervisning i sidemål, til å plutselig få vurdering i faget. Men hun var som bukkene som ville til seters og spise seg fete. Trollet fikk ikke skremt henne.

Ungdomspolitik

I Arbeidernes ungdomsfylking (AUF) lærte hun masse om asyl-og integreringspolitikk, om diskriminering og inkludering. Det gjorde identitetskrisen enda verre. Hun lærte om hvordan navnet hennes kunne være et problem når hun skulle søke jobb, og hvordan hennes bakgrunn kunne utløse negative fordommer hos mennesker. Det sies ofte at kunnskap er nøkkelen til makt og trygghet. Det skaper mer forståelse, og man blir rustet til å møte andre i debatt. Istedenfor å bli trygk, så ble Fatema redd for at samfunnet ikke var slik hun trodde det var. Hva om Fatema anså seg selv om norsk, men samfunnet så på henne som innvandrer og statistikk? Hvordan skulle hun forholde seg til storsamfunnet da? Hun hadde lært hele livet at Norge var et multikulturelt land. Lært at alle er ulike, men vi skal lære av hverandre og inkludere hverandre. Hun ble overrasket og taus.

Denne usikkerheten bar hun med seg da hun i 2012 søkte jobb. Hun var ikke en særlig sosial og utadvendt person, noe som var et krav for stillingen på Tusenfryd. Men hun stilte opp på jobbintervjuet, snakket greit for seg og skulle vente utenfor på svar. I to minutter skulle hun sitte og vente, og det var to uendelig lange minutter. Hun syntes det gikk bra, men i bakhodet murret mye av det hun hadde lært om diskriminering på bakgrunn av hudfargen og navn. Følelsen av å vite at hun var fra en minoritetsgruppe som mange kalte det. En gruppe som var i mindretall i samfunnet, og som opplevde mye diskriminering. Dette fordi navnet til gruppen medlemmer var litt annerledes og kanskje vanskelig å uttale i starten. Den følelsen av at hun må kjempe enda hardere enn andre for å vise at hun var god nok. Dette var jo egentlig en av grunnene til at hun ble aktiv i politikken. Hun ville vise at ungdom fra Grovuddalen ikke var slik media og nettkrigerne ville ha det til. De var bedre enn sitt rykte, og dette ville hun være et eksempel på. Hun ville kjempe for mer inkludering og større forståelse for hennes bakgrunn. Minuttene tikket så sakte i vei var, hun ble kalt inn igjen, og fikk tilbakemeldingen: «Du får jobben.»

Gleden var stor og hun kunne ikke vente med å ringe mor og fortelle dette. Hun hadde også etter det satt seg et mål. Hennes hovedkamp i politikken skulle være inkludering!

Fatema lærte i AUF å skrive, om samfunnet og viktigheten av politikk. På Tusenfryd lærte hun om kontakten med mennesker og hvordan gi av seg selv. For henne var dette en god kombinasjon: Hun ble mer utadvendt og lærte seg å debattere og skrive. Og hun skrev mye. Hun sendte inn sitt første leserinnlegg til Aftenposten Si;D, der hun skrev om ungdommens dårlige økonomi og urettferdigheten ved at Ruter i Oslo økte prisene på billettene. Rettferdighet var et nøkkelord for Fatema. Hvis noe ikke var greit, så grep hun inn. Hun sa i fra og likte å hjelpe alle rundt seg.

Oslo Pride

Da hun engasjerte seg i AUF stod hun mye på stand. Hun møtte velgere og overtalte dem til å stemme Arbeiderpartiet (AP). Fatema kunne det meste politikken, både den nasjonale og Oslo-politikken. Det var gøy å diskutere dette ute på åpen gate med tilfeldige forbipasserende. En dag sommeren 2013 ble hun spurt om å være med på rådhusplassen for å stå på stand på et stort arrangement. Med glede ble Fatema med. Arrangementet hun skulle være på var Oslo Pride.

Hun forsto ikke i starten hva festivalen helt gikk ut på, men gøy var det. Hun hadde aldri kjent noen homofile, og ingen hun kjente snakket om Oslo Pride. Under festivalen ble hun kjent med budskapet og det fylte hjertet hennes med glede. Det at kjærlighet er størst og sentralt. Det å kunne være sammen med hvem man enn ønsker, uansett hvem man er. Det var nydelig for Fatema. Dette var en selvfølge for henne. Det å kunne elske hvem man enn ønsker.

Kjærlighet var alltid viktig for Fatema. Det var alt hun lærte av sine foreldre i oppveksten. Alltid vær vennlig, inkluderende og lyttende. Det hun derimot ikke helt forsto var hvorfor alle så rart på henne. Det var fordi hun gikk med sjal. Så langt hun klare å observere, var hun den eneste synlige muslimen. Muslimer og homofile hadde aldri gått hånd i hånd.

Tiden gikk. I 2014 ble terrororganisasjonen Daesh (IS) mer synlige. Mediene skrev mye om den islamistiske terrorgruppen, og ordene islam, muslim og terrorist gikk igjen i artikkel etter artikkel. Hatet mot muslimene vokste og høyreekstremismen ble sterkere. Igjen og igjen ble det sagt at alle muslimer er like, de hater homofile og vil at alle ikke-muslimer skal dø. For Fatema var det helt uforståelig. Hun var glad i sine kristne og ateistiske venner, og for henne var legningen til en person aldri noe problem. Kjærlighet er kjærlighet og den har alle rett på, tenkte hun. Derfor valgte hun i 2014 å skrive en kronikk om at homofobi er et hat som læres. Det var ikke slik at alle muslimer hatet homofile. Hun ville skape et annet bilde av muslimer. Vise fram at det finnes inkluderende og forståelsesfulle muslimer. At ikke alle som følger islam er ekstremister og vil ha krig i verden.

Våren 2015 søkte hun seg som frivillig til Oslo Pride, der hun allerede hadde deltatt to ganger. Skjema ble sendt inn, informasjon mottatt og Fatema kunne knapt vente til juni, da hun skulle delta på festivalen.

I mellomtiden var det russetid, og hun var russepresident. Hun fant fram russebuksen og feiret en flott russetid med sine nærmeste venner. Så var det eksamen. I eksamenstiden var det mye fritid. Fatema hadde ikke annet å gjøre enn å lese aviser og prøve å fokusere på eksemen. Våren 2015 ble homofilt ekteskap mye diskutert i kirken. Det ene kritiske innlegget fulgte det andre, og dette triggert en skrivetrang i Fatema: Hvorfor kritiseres ikke moskeene også for lite inkludering av homofile?

Hun skrev og skrev, og fikk Fatema mange rare spørsmål fra Si;D-redaksjonen. «Er du sikker på at du vil signere med fult navn?» «Skal vi virkelig bruke et bilde av deg på innlegget?» «Wow, dette var modig skrevet!» Hun forsto ingen ting. Hvorfor var dette så modig skrevet? Hun vil bare inkludere mer og vise at ikke alle muslimer hater homofile.

Etter skoleavslutningen ble innlegget publisert, og tilbakemeldingene på Facebook var enorme. Mange positive, noen negative. Mange hatefulle innlegg i lukkede grupper og noen med kommentarer som «håper Gud tar livet hennes». Dagen etter raste telefonene. Hun ble vekket av en radiostasjon. Hun forsto ingen

ting da hun halvsovende svarte på spørsmål.

Hun kom seg på første dag som frivillig på Oslo Pride og ble mottatt med klemmer. Igjen var hun litt uforstående til hvorfor det var så spesielt. Hun vaktet inngangen til festivalen mens den ble bygget, og ukjente mennesker kom bort og snakket om hvor godt gjort det var å stille opp. Telefonen fortsatte å ringe. Da gikk det opp for Fatema: Å kritisere islam er noe ikke mange tør.

Fornorsket

Fatema hadde hørt kommentaren om at hun var «fornorsket» utallige ganger. Etter innlegget fikk hun høre det enda oftere. Ting ble heller ikke bedre da hun skulle flytte vekk for å studere. Det var ikke mange jenter med samme bakgrunn som henne som flyttet ut. De ble hos sine foreldre og studerte i hjembyen. Så det bringer oss tilbake til spørsmålet, hvem var egentlig Fatema?

Hun reflekterte over hva hun tidligere hadde gjort. Ingen dårlig samvittighet hadde hun for personen hun hadde blitt. Når Fatema pratet med sin mor, så sa hun: «Du er norsk. Du er født og oppvokst her og har nesten null tilknytning til Irak. Du er norsk, muslim, med arabisk bakgrunn.»

Språk, kultur og verdier er spesielt tre ting som blir dratt inn i debatten om etnisitet og norskhet. Snakker man det norske språket, har norske verdier og følger den norske kulturen, ja da kan man kalle seg norsk. Men er det så enkelt? Og hvem har egentlig definisjonsmakten?

Fatema snakket, leste og skrev flytende norsk. Hun følte tilhørighet til den norske kulturen men også den irakiske. Norske verdier var menneskerettighetene, med ytringsfrihet og religionsfrihet, ble det sagt. Men de var jo universelle, ikke spesielt norske. Hva skulle da Fatema kalle seg? Norskfødt iraker som var identitetsløs?

Hun takket på et tidspunkt ja til å være med i et program der hun skulle prate om å leve mellom to kulturer. Da måtte hun gå lenger inn i seg selv.

Hun kom på hva varaordfører i Oslo Khamshajiny Gunaratnam hadde sagt til henne et par år tidligere: «Det er viktig å si vi nordmenn og ikke ”dere”. Det er oss og vi, ikke dere og dem. Du og jeg er like norske som en som heter Ola eller Ingrid.» Kamsy, som mange kaller henne, var en som Fatema så opp til, og dette var ord hun skulle ha med seg videre og huske. Gjennom disse ordene forsto hun også hvordan hun skulle vinkle programmet og snakke om å leve mellom to kulturer.

Fatema valgte å lære og snakke arabisk. Hun tok alltid med seg noen arabiske kulturtrekk i hverdagen og implementerte dem i den norske kulturen hun vokste opp i. Det å leve mellom kulturer handlet for henne om å finne de beste tingene ved begge kulturer og bruke dem i hverdagen. For selv om hun betegnet seg som norsk, så hadde hun med seg sine arabiske røtter. Ingen kulturer var perfekte, og derfor var det godt å være oppvokst i to ulike, så kunne hun utvikle sin egen nye, norske kultur.

Fatema trodde hun hadde løst gåten, men så oppsto en ny konflikt rundt identitet som gjorde at Fatema stilte store spørsmål og ble frustrert. Skolen der hennes lillebror gikk hadde gitt ham en hjemmelektse: «Skriv om regjeringen og religionen fra hjemlandet ditt.» Da lillebroren kom hjem spurte han mamma om hva han skulle skrive om, for læreren sa Irak, men han var jo norsk? Mamma ble sint, og ringte Fatema for å finne en løsning. De tok det opp med skolen, som beklaget seg, men det var litt for sent, for læreren hadde allerede bidratt litt til å skape identitetskrise

blant unge.

Broren hennes tullet ofte og sa: «Er det fordi jeg er utledning?» Dette fikk både Fatema og hennes mor til å bli frustrerte, for det var et problem at barn av innvandrere ble betegnet som utledninger. De fikk ikke selv ha definisjonsmakten. Selvbestemmelsesretten til å velge hva man selv ønsker å betegne seg som, eller hvor man hører til. Fatema prøvde å forstå hvorfor han tenkte slik og spurte om det var fordi han følte seg som utledning. Svaret var nei, han sa det fordi alle andre også sa det om seg selv.

Personlig tenkte Fatema at det er på grunn av usikkerhet. Fordi broren følte på en forskjellsbehandling og derfor betegnet seg som noe annet enn hva han faktisk var. Litt som en kompis som kalte folk for homo fordi han ikke ville bli avslørt. Hennes bror valgte å sette seg selv i bås for å slippe at andre gjorde det. Være først ute. Det var faktisk ganske trist at han måtte gjøre noe slikt for å unngå å bli kalt noe han ikke ønsket.

Snipp snapp snute

På studiene i Stavanger opplevde Fatema noe annet. Hennes arabiske bakgrunn ble ignorert, mens hennes tro fikk mye fokus. Hun ble betegnet som en annerledes muslim på en positiv måte, mens muslimer generelt ikke var noe å være begeistret over. Blant de hun ble kjent med, visste de fleste lite annet om muslimer enn det de leste i media. Media hadde vært flinke til å svartmale, bruke feil begreper og ikke svare på kommentarer som inneholdt feil informasjon og tolkning. For eksempel hva forskjellen var mellom en muslim og en islamist. Eller å konstatere at for de aller, aller fleste av verdens muslimer var islam en religion, ikke en politisk ideologi slik mange nettkrigere hevdet. At religionsfrihet var noe som en person har rett på ifølge menneskerettighetene og norsk lov. På toppen av det hele skulle de ha en kampanje mot «fake news», uten å slå hardt ned på kommentarer med feil.

Fatema lærte gjennom hele barndommen at hun selv skulle bestemme hvordan hun fulgte den religionen hun trodde på, så lenge hun var en god person. Selv om hun lærte på skolen at en person selv bestemte hva han gikk med, om det var med eller uten hijab, burka eller niqab, så var motstanden i samfunnet stor. Mange fikk ikke praktisere religionen slik de ønsket, og argumentasjoner som kvinneundertrykkelse var det mye av. Fatema opplevde at religionsfriheten ikke gjaldt om du var muslim, og noen ganger skulle hun ønske at det ikke var så synlig hvilken religion hun tilhørte. Det var mye motstand og mye fremmedfrykt, og debatten om muslimer fulgte henne hele veien.

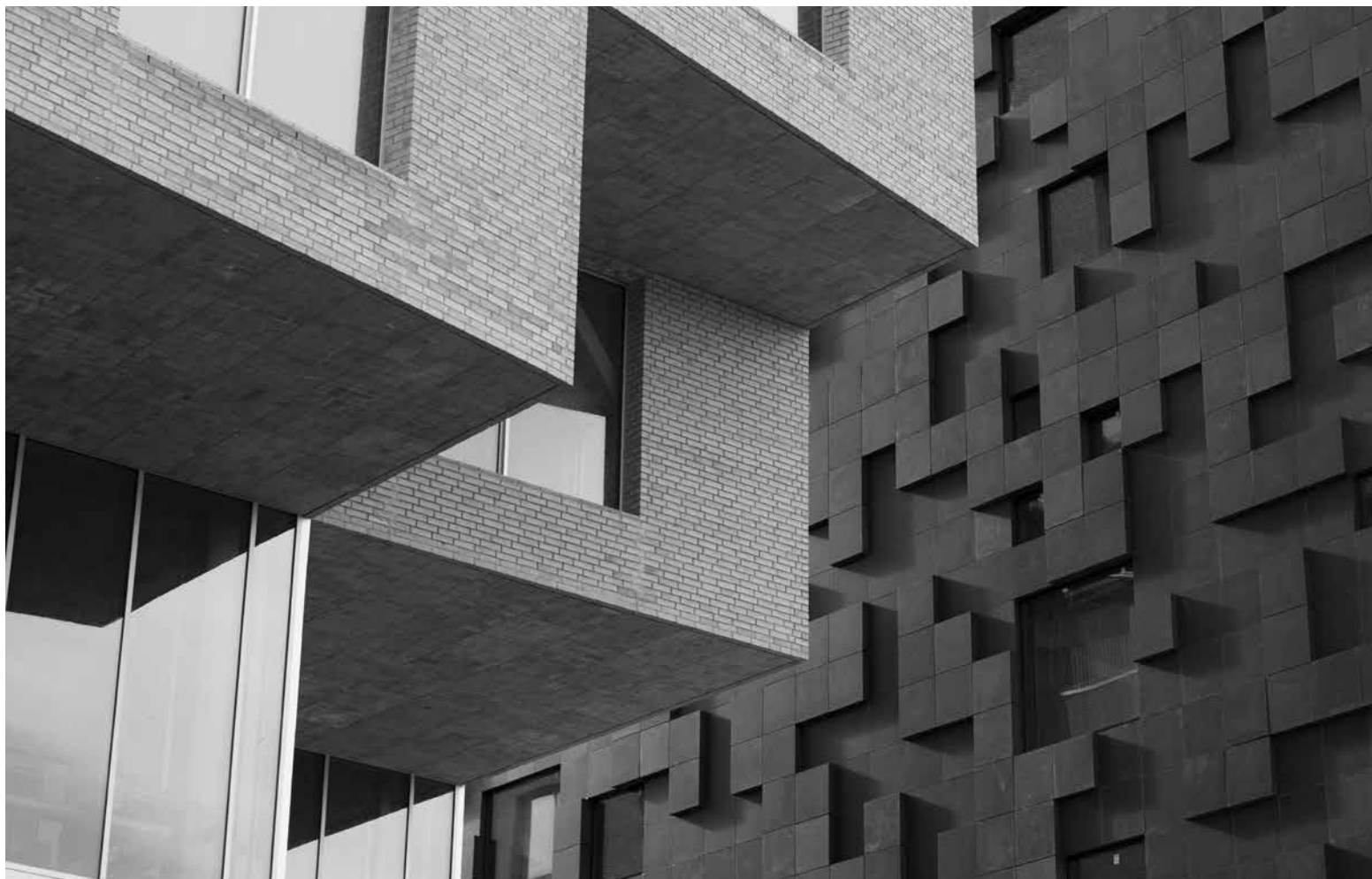
Det må være lov å si at man er lei, tenkte Fatema. Hun ville ha slutt på mange av debattene som ikke førte noe sted, men heller skapte usikkerhet om egen posisjon i samfunnet. Fordi hun var muslim opplevde hun hat. Hun hadde ikke en rotnorsk bakgrunn, og ble derfor kalt utledning. Hun opplevde i tillegg å være litt utenfor i foreldrenes kultur fordi hun utrykte seg og skrev om temaer som ikke var helt aksepterte.

Så før Fatema tenker «snipp, snapp, snute, dette eventyret er helt ute» må hun bestemme seg for hvem hun er. Hun tenker: Vi nordmenn må jobbe sammen for å godta at andre, selv de som ikke er født i Norge, vil kalle seg norske. Enkelte minoritetsmiljøer må jobbe med å integrere seg bedre. Disse tingene går sammen

hånd i hånd. Det som er så trist med å sette andre i bås, er at mange da vil holde seg der, og lære det videre til sine neste. Det er ikke mange nok som bryter ut av båsene.

Alle som føler seg mest hjemme i Norge, må kunne kalle seg norske. Definisjonsmakten bør få ligge hos den enkelte, ellers vil personen aldri finne ut av hvem hun er. Det er noe en person kan bestemme seg for.

Fatema har funnet sin konklusjon. Hun er norsk, men har en unik arabisk bakgrunn. Hun kan et språk ikke mange i Norge kan, noe som er en fordel. Hva andre velger å kalle henne, bryr hun seg lite om lenger. Hun er norsk. Født på Rikshospitalet, oppvokst på Haugerud i Oslo og studerer i Stavanger. I fremtiden vil hun jobbe og bidra med det hun kan for lille Norge. For Fatema har selv makten til å bestemme hvem hun er og hvilke eventyr hun begir seg ut på i livet.

Hvis bare alle var som deg
- Nora Mehsen

Nora Mehsen er kriminolog, likestillingsbyråkrat, samfunnsdebattant og tidligere leder i Skeiv Verden.

Hvis bare
alle var som deg

«Om bare alle utlendinger kunne vært som deg», sukket en bekjent av faren min til ham for litt siden. Kjenningen mente å gi et kompliment til faren min, fordi han var en hardtarbeidende og ærlig kar som betalte skatt, ikke hadde vært i klammeri med loven og unnlot å tvinge døtrene sine til å gå med hijab. Med andre ord, norsk nok til å få være i dette landet med relativt god samvittighet, men visse et unntak fra majoriteten av de de råtne eplene som har funnet veien hit. Og pappas respons? Han var takknemlig for komplimentet som ble skjenket ham – et kompliment jeg selv ville ansett som en fornærmelse i forkledning.

Scenen, som min far videreformidlet til meg med stolthet, gjør at det river i brystet mitt. Hva slags forestillinger er det som sirkulerer i det norske samfunnet, når det finnes mennesker som tenker at innvandrere først og fremst er en byrde? Og når vi har personer med innvandrerbakgrunn som føler at de må takke når andre formidler slike «komplimenter» til dem? Er faren min virkelig et unntak?

Min første reaksjon til min fars historiefortelling var å ville riste ham i skuldrene og si: «Ser du det ikke at denne personen spytter på alt du er, alt vi er?» For det gjør vondt å vite at det finnes folk der ute – kjente og ukjente, naboer, kollegaer, politikere, ja, selv noen du kan anse som dine venner – som tror at vi med innvandrerbakgrunn er dårlige mennesker frem til det motsatte er bevist. Den andre reaksjonen min var å forsøke å finne mening i min fars følelser, og saumfare hvorfor min ryggmargsrefleks var så fundamentalt annerledes enn hans.

Det er en betydelig forskjell på livene min far og jeg har levd, og hvilke kamper vi har måttet kjempe. Tidlig på 1980-tallet forlot min far sitt hjemland og alt han holdt kjært, i visshet om at det han reiste fra ville bli lagt i grus. For min far – krollete sort hår, bronsefargede øyne, sterke armer som ville jobbe og bidra – betydde dette over 5000 km lange gapet mellom Irak og Norge også et gapende sår i brystet. Han var på leting etter vennlige blikk, sjelero og tilhørighet til et sted som føltes fremmed, og hvor mange også behandlet ham som nettopp det – fremmed.

Jeg ble født i Norge på slutten av 1980-tallet. Valget foreldrene mine hadde tatt noen år tidligere, gjorde at jeg slapp å flykte fra noe. På grunn av denne avgjørelsen skulle jeg få vokse opp i et av verdens rikeste land, som en del av verdens lykkeligste befolkning og med et gullkantet rødt pass jeg ikke ante tyngden av. Det forunderlige er at også jeg, som er født og oppvokst her, må søke etter vennlige blikk, sjelero og tilhørighet til et sted som noen ganger føles fremmed. Et sted hvor jeg også stadig blir behandlet som nettopp dette – fremmed.

Hvor mange av sånne som meg kan Norge tåle?

Spørsmålet om hvor mye jeg, min familie og folk som oss koster det norske samfunnet, er et tilbakevendende tema i samfunnsdebatten. Temaet ligger også ytterst på flere politikeres tungespiss. Gjennom ulike studier, utredninger, rapporter og statistiske beregninger inngår vi i et såkalt «innvandreregnskap», som ofte er initiert for å kalkulere hvor mye trøbbel vi skaper for den norske velferdsstaten. Hvor mange av sånne som meg kan Norge tåle, før landet bukker under?

Brochmann II-utvalgets utredning, som ble lagt frem vinteren 2017, er et av de siste tilskuddene på denne stammen. På oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet vurderte utvalget de langsiktige konsekvensene av høy innvandring til Norge, og hva slags innvirkning dette kunne ha på opprettholdelsen av samhold og samfunnstillit. I utredningen skisseres det at høy innvandring, spesielt av voksne mennesker med lave kvalifikasjoner, kan true oppslutningen om velferdsstaten – dersom vi mislykkes med integreringen. Økende økonomisk ulikhet og kulturelle forskjeller kan i tillegg virke sammen, og tære på samholdet og tilliten i det norske samfunnet. I et tenkt fremtidsscenario ser utvalgsleder Grete Brochmann for seg at store deler av majoritetsbefolkningen derfor vil ønske å reservere velferdsgoder til bare de som er norskfødte.

Brochmann-utredningen er på mange måter på sin plass. Vurderinger om hvordan vi kan forebygge og redusere sosial ulikhet og ivareta tilliten til velferdsstaten er en viktig øvelse å gjøre. I tillegg er det både legitimt og viktig å kartlegge innvandrerbefolkningens deltakelse i det norske samfunnet, og ha framskrivinger av samfunnsøkonomiske følger av endrede demografiske forhold. Velferdsstaten må innrettes på bærekraftig vis, til gagn for oss alle, og denne typen kunnskapsutvikling hjelper oss med det. I denne øvelsen er det imidlertid nødvendig å basere seg på fakta, og huske at personer med innvandrerbakgrunn i overveldende grad er ressurser som ønsker å bidra til å bygge landet.

Det problemorienterte fokuset på innvandring skygger over for drøftinger av gevinstene som innvandring kan føre med seg. I jakten på kostnader, forsømmes anerkjennelsen av våre positive bidrag til det norske samfunnet og opprettholdelsen av velferdsstaten. Faren min er ikke unntaket. Han er normen.

Kulturforvitrerne

Asle Toje, ett av medlemmene i Brochmann II-utvalget, var uenig med resten av medlemmene på flere områder, og kom med en rekke merknader i rapporten. En av disse merknadene inkluderte en påstand om at etniske nordmenn ville bli en minoritet i fremtiden, noe Toje mente var «en akutt utfordring for norsk kultur». Det er altså disse «ekte nordmennene» – den hvite varianten med norsk avstamning – som kan tiltros å utvikle, pleie og bevare norsk kultur. Hva nordmenn som meg selv kan bidra med i denne sammenheng er uklart, annet enn at vi driver med kulturforvitring.

Det finnes mange eksempler gjennom historien der man får bekreftet det splittende og destruktive potensialet som kan ligge i ideer om etnisk og kulturell «renhet» – spesielt i de tilfellene der dette tankegodset har fått bevege seg til det helt ytterliggående. Samtidig finner politisering av etnisitet, rase og kultur også sted i vår egen samtid – i ulike kontekster og på forskjellige nivåer. Sørgelig nok har det

kostnadsjagende perspektivet på innvandring fått en absurd strid til å blusse opp: Hvem skal få lov til å høre til en nasjon på et legitimt og likeverdig grunnlag, og hvem skal anses for å true den?

Et nylig eksempel kan vi finne i Danmark, hvor et flertall i Folketinget vedtok et forslag med ordlyden: «Folketinget konstaterer med bekymring at det i dag er områder i Danmark hvor andelen av innvandrere og etterkommere fra ikke-vestlige land er over 50 prosent. Det er Folketingets oppfatning at dansker ikke bør være i mindretall i boligområder i Danmark.»

Med andre ord; du kan ikke være dansk om du har bakgrunn fra et ikke-vestlig land. Ikke barna dine heller. Selv om de er født og oppvokst i Danmark, innehar dansk pass, snakker dansk, deltar i det danske samfunnet og føler seg som danske. Det er vanskelig å forstå hvordan et slikt budskap skal bidra til noe annet enn fremmedgjøring, utenforskap og fortvilelse for de som er berørt. Den integreringsfremmende effekten kan en i hvert fall se langt etter.

I USA kan vi se samme tendens til en grensedragning mellom «oss» og «dem» i form av Trumps presidentskap og hans Muslim ban, i Frankrike med Marine Le Pens konsept om race blanche, i Storbritannia med Brexit – og listen kunne fortsatt. Her hjemme har det blant annet fått uttrykk gjennom innstramminger i velferdsordninger for flyktninger, tilbakekallelse av statsborgerskap – også for lengeboende som kom til Norge som barn – og utsagn om at flyktninger blir båret inn på gullstol – «lik og del».

Ingen evig utlending

Mennesker frykter ofte det ukjente. Denne frykten sitter jeg også med. Jeg bekymrer meg for at kløftene mellom mennesker skal bli enda dypere enn det de allerede er. Jeg bekymrer meg for at fordommene jeg sitter på blokkerer for ny kunnskap og forståelse, og kanskje også nye vennskap. Jeg engster meg for den økonomiske usikkerheten og meningsløsheten som mange er konfrontert med, og hvordan noen få av de som kjenner på dette kanalisere sine frustrasjoner på verst tenkelig vis. Jeg er redd for at bomber igjen skal smelle i byen min, Oslo, at uskyldige liv skal gå tapt.

Noen mennesker, enten det er politikere eller andre som sitter på makt i samfunnet, utnytter denne frykten på måter som fremstiller enkelte grupper som fienden, og dem selv som redningen. Som en muslim med innvandrerbakgrunn, og som datter av en flyktning, er det vanskelig å overse effekten av denne populismen. Den treffer min kropp, kroppen til min familie og andre som oss. Når mennesker med innvandrerbakgrunn får lag på lag med erfaringer som gjør at vi føler oss som annerledes og annenrangs, er det ikke rart at mange føler seg fremmedgjorte og usikre på hvordan vi skal få være oss selv som hele mennesker.

Hvordan skal vi lykkes med integreringen og inkluderingen av nyankomne innvandrere? Dette er et spørsmål mange har forsøkt å svare på. Språkopplæring og kvalifisering og aktivisering for arbeid er viktige komponenter, slik Brochmann-utredningen også presiserer. I tillegg er det avgjørende, både for nyankomne, de med lang botid og etterkommere, at man føler seg velkommen og akseptert som en legitim og likeverdig borger av nasjonen.

Vi skal ikke måtte avfinne oss med en status som evig utlending, på besøk i et land som aldri kan tilhøre oss.

Dette krever at konseptet «norskhet» må fylles med en betydning som gjenspeiler det reelle mangfoldet av nordmenn som finnes i dette landet. Fra de som digger svinekoteletter til de som fortrekker shawarma, fra de som liker et glass rødt til maten til de som bøtter ned med Farris, og fra de som synes de er finest med hår som faller over skuldrene til de som føler at de skinner med et tøyestykke rundt lokkene. Og alt i mellom, i alle kombinasjoner.

Det viktige er at vi beveger oss bort fra ideen om nasjonal identitet og kultur som et statisk og eksklusivt varemerke forbeholdt en «etnisk norsk» og hvit elite. For vi har ikke råd til å si “nei takk” og støte ut de som vil ta del i det norske felleskapet. Og faren min skal slippe å være takknemlig for å bli sett på som et ordinært og anstendig menneske.

Arven min
- Pamir Ehsas

Pamir Ehsas er grunnlegger og leder av Studentaksjonen/ Brighter Tomorrow, FN-delegat og samfunnsdebattant. Vanligvis studerer han jus i Oslo, men har permisjon for å studere Politisk økonomi ved Oxford University.

Kanskje har du noen ganger undret på hvorfor minoritetsungdom har en så dypt forankret følelse av respekt for sine foreldre. Det har foreligget en grunnleggende misforståelse om at dette handler om en autoritær barneoppdragelse. I det følgende skal jeg dele med deg historien til mine største idoler: mannen jeg kaller plar jan, og kvinnen jeg kaller mor jan.

Frihetsskjemperen

Solen stiger opp og legger en svak stripe med rød-oransje lys over de lange markene med pløyd jord. Vi befinner oss på en øde og ukjent mark som ligger i byen Taleqan, nord-øst i Afghanistan. En guttunge rusler med høy til kuene. Han ble forlatt hos sine slektninger på midten av 1900-tallet i en øde landsby i Afghanistan. Det er ikke mange mennesker som ser dette barnet. Hadde historien gått sin gang etter samfunnets objektive forutsetninger, så hadde heller ikke du hørt om dette barnet. De fleste barna i denne landsbyen fikk aldri en fullverdig grunnutdanning, men denne gutten visste at hvis han skulle få et bedre liv, var dette hans eneste utvei. Det var den grunnleggende forståelsen av utdanning som et verktøy for å realisere ens ambisjoner som kom til å prege denne guttens liv.

Omfanget av urettferdigheter dette barnet møtte på, vil jeg aldri kunne uttrykke. Det sterkeste inntrykket, vil jeg hevde, må være en oppvekst med fravær av en mors kjærlighet.

Dette barnet lot dog aldri bakgrunnen sin hindre ham fra å oppnå sin aller største ambisjon: å sørge for at ingen andre skulle møte på urettferdighet lik den han møtte på.

Han jobbet hardt og ble rangert som den tredje flinkeste studenten ut av flere titusener av barn i distriktet sitt. Konsekvensen var at han flyttet til Kabul, hvor han fikk gå på videregående skole, og senere utkonkurrerte han alle sine medstudenter om plassen til å studere jus ved National University of Tajikistan (da en del av Sovjetunionen).

Han var et politisk talent, og ble leder for landets største ungdomsparti. Etter endt utdannelse jobbet han som statsadvokat, med anti-korrupsjon som kompetanseområde. Alle mektige aktører i et samfunn kommer frem til sin posisjon med samfunnets hjelp. Men hvis noen kunne ha hatt belegg for å kalle seg «selfmade», så hadde det vært han. Han heter Ghulam, han er min plar jan, min far, og mitt aller største forbilde i livet.

I sin tid som statsadvokat fikk han et omdømme for å aldri ta imot bestikkelser. I sak etter sak avdekket han landets største korrupsjonstilfeller. Saksmappen var så omfattende at de fylte hele skap – både hjemme og på jobben. Statsadvokaten ble beryktet for å hente inn store summer til statskassen. Dette medførte at han – til tross for å være relativ ung – ble tilkjent med tilliten til å håndtere alle de største tilfellene. Dette medførte også at under plar jans tid som statsadvokat, levde familien vår under svært enkle kår. Statslønnen strakk seg så vidt til å dekke utgifter knyttet til grunnleggende behov. Vi hadde hverken egen bolig eller økonomi til en diett med godt kosthold. Det var ingen i hans familie, sosiale sirkel eller samfunnet generelt, som forstod seg på dette mennesket. Hvor lett er det ikke å falle for begjæret om et liv i ekstravaganse? Mange i embetsverket levde tross alt som oligarker, mens millioner av landets befolkning led i sult og fattigdom. Begjæret ble motkjempet av det faktumet at det forelå en iboende plikt hos ham, en plikt til å hjelpe de svake, til å kunne sette andres behov foran sine egne begjær.

Han hadde en oppriktig idealistisk tro på at han kunne forandre store samfunnsstrukturer. Den utbredte korrupsjonskulturen skulle endes, og denne samfunnsendringen skulle initieres av ham. Denne grunnleggende troen på at et individ er i stand til å utrette store samfunnsendringer – til tross for alle potensielle barrierer – har jeg arvet fra min far. En tro som innebærer en livslang dedikasjon til å hindre urett, og for enhver pris hindre at uskyldige barn skal bli dens offer.

Da jeg selv mange år senere startet en landsomfattende innsamlingsaksjon, og gjennom det sørget for skoleringsen av 1170 barn i Afghanistan, ble engasjementet i norske mediers øyne kategorisert som «talentvirksomhet». I mine øyne er det aldeles ikke det. Det er faktisk akkumulasjonen av det som har bygget meg opp som et individ, og fundamentet i dette er arven min gitt til meg av mine innvandrede foreldre.

Gjennom oppdragelsen min fikk jeg innblikk i hva plar jan hadde utrettet med sin prinsippfaste tilnærming til et rettferdig samfunn. Plar jan var uhindret av negativ støy rundt seg. Han skulle skape forandringen. Fordi han visste at hvis han ikke gjorde det, ville ingen andre gjøre det heller. En mann som aldri har hatt stort, og som blankt avviser fristelsen av alt det ekstravagante livet har å tilby i kampen for rettferdighet, er ingenting annet enn en av våre tids store ukjente helter.

Han gjorde det aldri for heder og ære. Kampen hans foregikk i det stille. Hadde det ikke vært for tilfældighetene bak at jeg valgte å skrive denne teksten, ville antageligvis ingen ha visst om det heller. Innhentingen av flere titalls millioner kroner gjorde staten bedre egnet til å hjelpe sårbare grupper. Folket fikk rettferdighet. Omfanget av korrupsjon ble mindre. Men denne mannen ble aldri hedret for arbeidet sitt. Ikke engang alle barna hans er klare over de ofringer han har gjort i rettferdighets navn. Sanne helter er ikke opptatt av å fortelle hva de har utrettet, de føler at deres sannferdige handlinger er en plikt som naturlig burde tilfalle hver og en. Det er dette som gjør plar jan til min aller største helt.

Oppdragelsen i Norge

Mye av arbeidet til plar jan ble motarbeidet av flere tiår med krig og en omfattende militær intervensjon. Jeg spurte en gang om han hadde viet all det harde strevet til å bekjempe korrupsjon, til å bli en anerkjent statsadvokat, hvis det skulle være

forgjeves når vi endte opp i Norge. Uten å nøle var svaret bekreftende.

Plar jan mener at rettferdighetsprinsippet krever det av oss som individer, og spesielt de av oss som skal opprettholde rettsstaten og dens verdier. Det var dermed ikke et vanskelig valg for meg å bestemme hva jeg skulle bli når jeg ble voksen: Jeg skulle bli advokat, jeg skulle bli som plar jan.

Etter å ha begitt seg ut på en reise – hvor majoritetsdelen var til fots – fra Moskva, endte plar jan i Oslo. Han hoppet fra den ene arbeidsplassen til den andre: aldershjem, byggeplass osv. Han kom til et land som aldri forstod eller satte pris på kompetansen hans. Han tok tunge fysiske jobber. Jobbet døgnet rundt. Noen ganger mellom flere jobber. Klagde aldri. Mottok aldri sosialstønad. Vi så sjelden plar jan da vi vokste opp. Han dro grytidlig på jobb, og kom hjem sent om kvelden. Mens enkelte prøvde å svartmale plar jan for mangel på deltagelse i barna sine aktiviteter på skolen, prøvde han å forsørge familien sin. Slik at de aldri skulle oppleve det han opplevde. En personlig ofring av sosial og personlig komfort for at barna hans skulle få den tryggheten han aldri fikk. Plar jan visste at han gjorde det rette. Og det gjorde jeg også. Dette er kilden til en tungtveiende følelse av kjærlighet og respekt overfor plar jan. Dette er den vinklingen som aldri gis plass i mediene. Dette er den tapte nyansen.

Det er en utbredt oppfatning som behandler innvandrerbarns respekt overfor sine foreldre synonymt med frykt. Min grunnleggende ambisjon om å gjøre plar jan stolt, og sørge for at hans ofringer ikke har vært unødige, var i langt tid stemplet som uønsket og negativ. At jeg var indoktrinert til å studere juss mot mine ønsker. Så utbredt disse fordommene var. Hvordan jeg som barn ble degradert til en tvangsdoktrine av en såkalt æreskultur som far skulle besitte. Kollektivt beskylder vi alltid den brune mannen. Vi nevner ikke hvordan denne mannen oppdro sine barn med prinsipper tuftet på rettferdighet, medlidenhet, kjærlighet og rettigheter vi har i kraft av å være mennesker. Fordi det å fremstille fremmede holdninger som noe positivt er ikke noe som faller oss naturlig. Bunnlinjen skal alltid være den samme, innvandring fra ikke-vestlige land er fryktelig skadelig og kostbar for storsamfunnet. Enda en nyanse som har gått tapt.

Hvor var disse holdningene i det oppdragelsen min kumulerte i at jeg mottok en pris fra Kronprinsen, eller da jeg var norsk-afghansk delegat under FN-konferanser, og da jeg samlet inn penger til skoling av over 1000 barn i Afghanistan? Fravær av aksept for fremmede holdninger var total i det jeg tok over den fakkelen han løp med i så mange år. Fordi disse merittene ble utelukkende tilskrevet mine norske verdier: Jeg fikk aksept for min norske identitet.

Innvandrere og deres barns vellykkede resultater tilskrives alltid den norske kulturen, og ikke hvordan holdninger som er overlevert mellom generasjoner kan bidra positivt. Alt jeg utrettet var utelukkende takket være norske verdier. Få mennesker så sammenhengen med at min far kjempet den samme kampen for 30 år siden. Som individer ble mange av dagens ledende journalister, politikere og forskere sjelden eksponert for kulturelle innslag av den art min far representerer. Deres største svakhet er å bruke denne mangelen på kulturell forståelse til å fremme dogmer som frarøver plar jan, og de tilhørende hans stand, den anerkjennelsen de rettmessig fortjener.

Min høyeste ambisjon i livet er å sørge for at så mange afghanske barn som mulig får de samme utdanningsmulighetene jeg har fått. Jeg drømmer om at det

landet som i løpet av de siste tre århundrene har lidd så utrolig mye, skal få fred. At deres barn skal få lov til å være barn, og at deres ofringer skal ta slutt.

Jeg ønsker med andre ord å bli akkurat som min far. Uansett hva jeg skulle utrette i dette liv, vil jeg aldri kunne måle meg med det Plar jan har gjort, fordi ingen vil virkelig forstå omfanget av strevet han har ytet i rettferdighetens navn – både for oss og for Afghanistan.

For ordens skyld, det ligger ikke et snev av frykt i denne respekten jeg har for min far. Tvert imot, plar jan er min aller nærmeste kompanjong. Vi diskuterer alt fra politikk til de mest tilfeldige saker. Vi kan sitte sammen og diskutere tema etter tema, gjerne flere timer om gangen. Respekten stammer av at jeg har sett plar jan bygge seg opp fra ingenting, miste alt og så bygge seg opp igjen. En mann som kan gjennomgå alle disse personlige ofringene, som konsekvent setter andres behov og velvære foran – og noen ganger på bekostning av – sitt eget, er en mann jeg dypt respekterer.

Arven etter Mor jan

Det er interessant hvordan diverse utvalg, samfunnsdebattanter og politikere stempler barns respekt for sine foreldre som noe negativt. Tenk det potensialet det har om vi brukte dette som et verktøy i å fremme unge med minoritetsbakgrunn. Det som har vært gjennomgående med vellykkede nordmenn med minoritetsbakgrunn, er en ubegrenset støtte fra foreldrene deres. Mange har opplevd holdninger som har uttrykket at de bør dempe sine ambisjoner, tenke mer realistisk. Så ufattelig trist at vi har folk som demper innvandrerbarns ambisjoner på denne måten. I denne anledning ønsker jeg å sitere vår, i skrivende stund, innvandrings- og integreringsminister:

”[M]ange av de (asylbarna) som kommer, har urealistiske forventninger om hva man kan oppnå i Norge! ... [J]eg er bekymret for at mange av disse, som blir skuffet, kan gå inn i en kriminell løpebane”

- Sylvi Listhaug (7. april 2016)

Jeg er ett av disse barna som blir omtalt av Sylvi Listhaug. Det er horribelt å lese dette som det er, men forestill deg omfanget av konsekvenser det har for storsamfunnet at vi utøver denne type retorikk mot uskyldige barns drømmer og ambisjoner i livet. En kan stille spørsmål om hvilken ugjerning disse barna har gjort for å bli et offer for en slik grunnløs og forkastelig påstand. Det er ikke bare i krig barn blir de første ofrene – også i fredelige, demokratiske og sivile samfunn blir barn kastet inn i frontlinjen mellom politiske fraksjoner. Deres liv, drømmer og ambisjoner, er gjenstand for politisk vinning og debatt.

Det var en sett med usedvanlige sterke krefter som motarbeidet slike negative innspill for min del. Disse kreftene har en dimensjon ved seg som kun kan føles i mellom-menneskelige relasjoner. Læring ble stimulert, de første ordene jeg lærte meg som en borger av dette samfunnet var: «Jeg heter Pamir, og jeg liker å skrive og lese.» Dette eksemplet skaper forhåpentligvis et snev av forståelse for hvor omfattende krefter mine foreldre ytet for at jeg skulle få full utnyttelse av utdanningsmulighetene mine. For at jeg skulle få realisert den ambisjonen de aldri fikk full utnyttelse

av. I husholdningen Ehsas var det ingen lodd på ambisjonene til barna. Foreldrene mine sørget for kontinuerlig å sette ting i perspektiv for å sile ut de negative innstrømningene fra kilder rundt oss.

Som barn pleide jeg å sitte med leksene bredt ut på det afghanske teppet i hjemmet vårt i Lier. En dag var Abid Raja på TV og snakket varmt om sin bakgrunn som innvandrer. Som barn ble jeg fortalt at jeg en dag skulle bli den «norsk-afghanske» Abid Raja av mor jan. Hun satte opp forbilder vi kunne relatere oss til. En dag skal du stå foran nasjonalomfattende medier og kjempe for andres rettigheter, ble jeg fortalt som barn. Forestill deg hva det gjør med et barn at den som står deg nærmest forteller noe så engasjerende. For mange vil dette virke helt urealistisk, men ikke for mor jan. Hun satt våre ambisjoner i høysete, og stimulerte oss til å jage de villeste av drømmer.

At mor jan stod ved blant publikum mens jeg talte om likestilling for en publikumsmasse som strakk seg så langt øyet kunne se, rett etter den selvsamme Abid Raja på Eidsvolls plass foran Stortinget, er noe jeg aldri vil glemme. Senere på kvelden satt jeg på det samme afghanske teppet hjemme i Lier, med min mor jan ved siden av meg. Blikket hennes var låst mot TV-skjermen. Det var intervjuet til sønnen hennes som ble distribuert gjennom riksdekkende TV. Dette er et minne jeg aldri vil glemme. Gjennom hvert eneste sekund av intervjuet så jeg på gløden i øynene hennes, gløden av å se at sønnen hennes gikk på riksdekkende TV og sendte en erklæring om at han var en afghaner, muslim, flyktning, en mann, og en stolt feminist. Hun uttrykte det aldri, men jeg kunne se i øynene hennes at det var dette hun forsøkte å videreformidle til barnet sitt i alle disse årene. Dette er arven fra den vakre kvinnen jeg kaller min kjære mor jan.

For mor jan var denne oppfordringen til å jage mine villeste drømmer mer enn allmennsnakk fra en mor til sitt barn. Hun trodde oppriktig at jeg skulle bli denne mannen; et symbol på fremgang, og en forkjemper av likestilling og menneskerettigheter. At hennes eksakte ord, eksakte visjoner og drømmer for meg ble realisert, er ikke noe annet et testament over det at mor jan trodde på meg i alle disse årene. Til tross for hva som skjedde, til tross for hva folk sa til meg som et lite barn, til tross for hvilken karakter jeg fikk, bøyet mor jan seg alltid ned, la sin hånd på min skulder, så meg rett i øynene, og fortalte meg at jeg er hennes sønn, og at uansett hva som skjer, så visste hun alltid at jeg en dag skulle knuse det glasstaket storsamfunnet så fint hadde lagt over meg. Du kan vel i dag si at dette glasstaket ligger strødd rundt meg i små biter.

Til syvende og sist fikk hun rett, og samfunnets mørke kilder fatalt feil. Fordi fremmedfrykt vil aldri kunne trumfe en mors kjærlighet til sitt barn.

Mor jan fikk aldri muligheten til å ta en høyere utdanning. Som barn hadde hun en uskyldig ambisjon om å bli en førskolelærer. Hun frydet seg noe inderlig over å kunne oppdra barn til å bli våre samfunns store ledere. Ledere som skulle sørge for at alle barn fikk de samme mulighetene. At ingen barn skulle diskrimineres for sin bakgrunn. At vi må stå opp for kvinnekriminerende holdninger uavhengig av kjønn. Dette var de verdiene hun tok med seg til i Norge. Hun fikk ikke disse holdningene fra den norske kulturen. Hun besatt disse verdiene i lang tid før hun

ankom Gardermoen flyplass i et forsøk på å starte et nytt liv. For henne var dette intet annet enn en medfødt human intuisjon.

Ekstreme fraksjoner under islamistene Mujahadeen og Taliban svartmalte hele den vakre afghanske kulturen. Det er så utrolig lett å glemme at mange av Norges innvandrere flyktet fra terrorregimer. At de så inderlig ønsker de samme tingene som oss: trygghet, fremgang og utdanning for sine barn.

I dag sender vi alle disse kvinnene og mennene – lik min kjære mor jan og plar jan – på første fly tilbake til Kabul. Etterlater dem i en uhyggelig kulde hvor de hverken kan forsørge seg selv eller sine barn. Vi etterlater dem i hendene til de samme skikkelsene vi kollektivt finner avskyelig. Fremtidens Abid, fremtidens Hadia, fremtidens jurister, leger og samfunnsledere som aldri kommer til. De har blitt forlatt i skyggen av internasjonale maktkamper. Deres liv blir knust som et stykke glass som treffer asfalt, og vi omtaler deres skjebner som intet annet enn små tall i forsøk på å stramme inn et par kroner. Har vi virkelig mistet forståelsen av at penger er et verktøy i samfunnet, og ikke en gode i seg selv? Har vi virkelig blitt så kalde at vi har gitt avkall på våre verdier som empati for mennesker i nød, og heller stimulert til veksten av fremmedfrykt? Har vi virkelig blitt så umenneskelige at vår integreringsminister smiler bredt til nasjonale aviser mens hun svarer på hvorfor det er riktig å sende barn til Kabul – barn som satt fast mellom eksplosjoner kvartaler unna? Jeg hadde større forventninger til mitt kjære Norge.

Jeg vokste opp i et land som var sterkt tuftet på å stå opp for de som var svakere stilt enn oss. Liung-opppdragelsen tilskrev meg verdier som nestekjærighet, empati og medmenneskelighet. Dette er verdier som det til tider kan gis uttrykk for at står svakere stilt i dag enn under oppveksten min. Det er derfor viktig å påpeke at hensikten med denne teksten ikke har vært å skyld på noen fraksjoner, absolutt ikke. Ved å skrive denne teksten, ved å dele oppveksten min med deg, har min primære intensjon vært å kaste lys over den største utfordringen integreringsdebatten møter: at god integrering ikke avhenger av innvandrere alene, men også av storsamfunnet de kommer til. Broer kan bare bygges dersom det finnes solid grunn og jobbes aktivt fra begge ender. Omfanget av fordeler dette samfunnet vil tilskrives ved at storsamfunnet eksponeres for andre kulturer på et mellom-menneskelig plan er endeløs. Vi snakker om blomstring i næringslivet, kunst, kultur og andre sosiale aspekter.

Integrering har gått fint for seg her til lands, og det er takket være grunnleggende norske verdier og storsamfunnets vide armer og evne til å favne om mangfoldighet. Det er derimot viktig å påpeke at vi enda ikke er i mål. Forhåpentligvis har denne artikkelen trukket frem en rekke nyanser som har gått fortapt i den vide samfunnsdebatten. Det er viktig at forventningen om at god integrering kun avhenger av minoritetene selv, suppleres med et krav om at vi som nordmenn aktivt må nå ut til innvandrere; inkludere dem i våre liv, hjem, arbeidsplass og som våre likeverdige borgere.

Avslutningsvis ønsker jeg også å si en ting:

Alt jeg er, alt jeg har utrettet, skylder jeg til dere, plar jan og mor jan.

Linn W. Firdaous Nikkerud
- Vær som Khadidja

Linn W. Firdaous Nikkerud er jusstudent og samfunnsdebattant. Hennes samfunnsengasjement bunner i et ønske om et rettferdig samfunn. Hun jobber for Minotenk og Jussbuss.

- Vær som Khadidja

«Vær som Khadidja», pleide mamma alltid å si. Jeg ble ofte fortalt historier om profeten Muhammeds driftige kone Khadidja. Hun var den fremste businesskvinnen i sin samtid, og den som ledet økonomien i Mekka. Hun var også den kvinnen som hadde nok bein i nesa til å fri til profeten, hun ventet ikke på at han skulle fri til henne, men tok sakene i egne hender og gikk målrettet etter det hun ville ha. Mamma ville vi skulle ha sterke kvinner å se opp til.

Så, Khadidja var mitt forbilde da jeg vokste opp. Når jeg tenkte på meg selv som voksen, så jeg for meg en frigjort, frittalende, muslimsk kvinne. Jeg tenkte aldri over hvordan sterke, muslimske kvinner ikke passer inn her i verden. Hvordan hun blir møtt om hun ikke følger det andre mener er korrekt «muslimsk» oppførsel, og hvordan hun blir umyndiggjort på så mange arenaer. Hun kan oppleve sanksjoner både fra andre muslimer som krever å ha rett islam-tolkning, og ikke-muslimer som aldri greier se noe annet enn en undertrykt kvinne. Alle vil mene noe om den muslimske kvinnen. Jeg skal forsøke å fortelle min egen historie, om hvordan jeg som en beskyttet bygdejente kastet meg ut i den virvelvind som er den offentlige debatten, og hvordan jeg til slutt fant støtte, overbevisning og fotfeste.

Bindestreksbarn

Moren min er oppvokst i byen Marrakech i Marokko – en mangfoldig by med mye krydder og liv, men også et samfunn som var sterkt preget av klasseskiller og tradisjonelle kjønnsroller. Min mor ville ikke føye seg etter dette. Det var ikke snakk om at hun skulle leve under tradisjoner og strukturer som frarøvet kvinners autonomi. Hun jobbet beinhardt for å bli en selvstendig kvinne.

Hennes engasjement kostet henne mange tårer, ga henne dyrekjøpte erfaringer og slitsomme jobber. En periode arbeidet hun som hjelpelærer i ørkenen. Etter endt studieløp oppnådde hun sitt mål om å bli økonomisk selvstendig, og kunne reise rundt i verden. Mamma var på ferie i Norge da hun møtte pappa, en etnisk norsk mann. De giftet seg og fikk to barn, Susann og meg.

Det var ikke alltid lett å vokse opp på et lite tettsted som muslimsk bindestreksbarn. Jeg opplevde tidvis mobbing og stigmatisering, både fordi jeg var muslim og fordi jeg var halvt nordafrikaner. Litt sånn som Karpe Diem synger i Hvite menn som pusher 50: jeg var vestkantsvartingen i bygda. Jeg var, for mange, klassens neger, den som ikke kunne spise gris.

Mammas løsning på dette var å inspirere meg til å gjøre om smerten og frustrasjonen til en beinhard motivasjon for skolearbeid. Hver dag satt jeg med

lekser, også i helgene. Det var ikke et alternativ å slutte. Til og med i feriene leste jeg. Etterhvert som årene gikk, begynte fruktene å komme, i form av gode karakter, gode videregående skoler og høyere utdanning. Det å fokusere på skolearbeid gav et stadig akademisk grunnlag, men utfordringen med en slik oppvekst er at du aldri lærer deg å være det som betegnes som «street smart» eller finner ut av hvem du er, utenfor bokpermene. Jeg levde i min egen boble på skolen, og var heller ikke del av noen muslimske miljøer.

Jeg er født og oppvokst innenfor den islamske tro. Den ble aldri prasket på oss, men var heller en del av min identitetsutvikling. Jeg lærte tidlig koranresitasjon, om bønn, veldedighet og faste, og også historier om islams mest kjente skikkelser. Islams innvirkning på vår oppvekst hindret oss aldri fra å ha venner på tvers av religion, livssyn, kultur eller seksuell orientering, for vi hadde lært at islam sa at man skal respektere andres tro og leveste, samtidig som man skal få lov til å tro på sitt. Forholdet vårt til religion var i så måte verdidannende i vår identitetsutvikling, og en del av en god og trygg oppvekst.

Dette endret seg noe da jeg ble 18 år. Islam ble en mer aktiv del av livet mitt. Jeg hadde fått nok av skjønnhetsidealene, samtidig som jeg var lei av å identifisere meg kun med gode karakterer og et liv som bare bestod av lesing. Dette førte til at jeg trengte noe mer, noe større enn meg selv. Jeg utforsket og leste bøker, både om islam og andre religioner, før jeg bestemte meg for å fortsette med min barnetro – på et dypere plan.

Jeg ble forelsket i min egen tro, og gjennom det jeg leste fikk jeg bekreftet det mamma hadde lært oss i oppveksten om Khadidja. Kvinner skal utdanne seg, de har rett til å være økonomisk selvstendige. Og ikke minst, det er ikke noe galt i å være en meningsbærende og reflektert ung kvinne. Kvinner skal ikke måle sin verdighet og ære i menns lyster, men heller i hvilke verdier hun har og måten hun behandler andre på. Med denne forståelsen av muslimske kvinner tok jeg for første gang på meg hijaben. Jeg tok et standpunkt og jeg følte meg fri og lykkelig.

Bygdejenta i byen

Høsten 2013 begynte jeg på Universitet i Oslo. Hovedstaden er et stort og kaotisk sted for bygdejenter. Trikken, t-banen og bussene «hit og dit» skapte stor forvirring. Oslofolk pleier å le når jeg sier at Oslo er «kaos». Tidvis var det så ille at jeg møtte opp i Oslo to timer før et arrangement, så jeg var sikker på at jeg skulle finne fram. Dersom arrangementene varte lenger enn sollyset, spurte jeg alltid de rundt meg om hvorvidt det var farlig å ta bussen til Jernbanetorget alene. Folk lo, og ler fortsatt, men for meg opplevdes alt som rotete og skummelt.

Dessverre ble det ytre kaoset snart etterfulgt av et indre kaos. Jeg søkte meg til ulike muslimske miljøer og møtte mennesker som jeg trodde skulle gi meg trygghet i troen. Men heller enn å møte støtte og trygghet, så introduserte de meg for en form for frihetsberøvelse. Plutselig var altfor mye haram, ulovlig. Jeg husker jeg fikk en liste med ting jeg måtte endre på ved meg selv, fordi jeg ikke var god nok muslim. Olabuksene mine var feil, og jeg hadde hijaben på for løst.

Bunnlinja var at jeg egentlig ikke var sømmelig og at jeg ikke hadde den rette islamforståelsen. I følge deres muslimske briller var jeg rett og slett ikke en god nok kvinne, fordi jeg ikke bøyet meg for deres krav. Det var et sjokk. Min islamforståelse

var en helt annen, og deres krav til meg var mer fundert i det jeg opplevde som en kulturelt betinget religiøs forståelse.

Et år senere var det lettere å finne fram i Oslo, men det var tidvis vanskelig å forstå hvilket miljø jeg passet inn i. Mange ser på det muslimske miljøet i Oslo som et homogent miljø, men det er overhodet ikke sant. Det er mange miljøer, og de er veldig forskjellige. Følelsen av at jeg var hun som kom «utenfra» rådet lenge, på tross av at jeg prøvde å overse følelsen. Ofte fikk jeg høre hvor «søt» jeg var som sa «ting som det var», for i mitt hode var det helt vanlig å si ting utslørt.

Der var jeg 20 år gammel i en ny by og ett nytt miljø hvor jeg prøvde å passe inn både her og der. Jeg innså at jeg ikke kjente meg selv. Oslo opplevdes som et stort sted og «gjengene» var mange. Jeg druknet i min egen fortvilelse. Hvordan kan man velge det rette miljøet når man enda ikke har et stabilt fundament i seg selv?

Jeg valgte til slutt å isolere meg en periode, og fokuserte på å forme mitt eget verdigrunnlag. Det samme grunnlaget som senere skulle bli utgangspunktet for hvilket ståsted jeg ønsket å representere. Jeg fant en sterkere harmoni mellom min religion og mitt sosiale og idealistiske engasjement. Jeg prøvde å skrive blogg om islam for å utforske og finne roen i det som fikk meg til å føle meg annerledes. Jeg begynte også å skrive fast for et studentmagasin om ting som interesserte meg. Det første innlegget handlet om hijab, de senere handlet om kvinner og vold, kvinners rettsstilling i Norge, og så om mediene og retorikk.

Bilulykke og diskusjoner

Sommerferien er til for å ha det gøy. Du forventer ikke at ferien skal ende med at du blir hentet i ambulanse etter en ulykke. I 2015 havnet jeg i en bilulykke som kunne ha endt veldig dårlig. Bilen vi satt i kjørte utfor en bro og landet i en uttørket elv. Det er kun ren flaks at jeg skriver denne teksten to år senere. Det var hardt og traumatisk, men på den andre siden var selve ulykken en velsignelse. Jeg fikk et helt annet syn på livet, samtidig som det økte min tålegrense. Når du har opplevd noe virkelig ille, noe livstruende, blir målestokken for hvordan man takler og lever under press i framtiden en helt annen enn tidligere.

Det ligger en sannhet i at når du virkelig har nådd bunnen, kan det bare gå oppover. Etter bilulykken ble jeg hyperaktiv. Jeg ønsket ikke å være i en meningsløs og grå tilstand. Sommeren var over, og studiene var i gang. Det var svært vanskelig å delta i undervisningen og samtidig aktivt jobbe med å komme over bilulykken. Jeg trengte så sårtil å finne noe som gav meg mening.

Et ypperlig svar på dette var å delta i en ideell organisasjons aspirantkurs høsten 2015. Her ble jeg kjent med mange andre unge samfunnsengasjerte mennesker, som hadde noe jeg kunne kjenne meg igjen i: De fleste var muslimer, men viktigst for alle var et ønske om å kjempe for menneskerettigheter. Hele aspirantkurset fikk meg til å ønske å engasjere meg mer og mer. Det var forfriskende å finne en plattform der jeg kunne bygge meg selv opp og få utløp for alle tanker og meninger. Jeg begynte å glemme traumene, og styrket fokuset på dannelsen.

Jeg begynte å debattere i timevis på sosiale medier. Bilulykken hadde gjort meg ganske så robust, og det var ikke lenger snakk om å bli fornærmet eller ta noe personlig. For ingenting var like ille som sekundet for du tror at du dør og at alt skal være over. Jeg tenkte aldri over at dette var i strid med min tidligere oppførsel,

inntil jeg plutselig fikk jeg kommentarer som «jeg husker hvordan du var før, du var bedre». Dette hadde nær sammenheng med at jeg da brukte hijab og ikke diskuterte så mye.

Jeg brukte i hijaben i to år. For meg var det et virkemiddel for å bli mer bevisst Gud og meg selv. Men etter hvert ble det mer og mer en psykisk påkjenning å bruke hijab. Noe som hang tett sammen med hvor bevisst jeg ble hvilke holdninger som eksisterer mot kvinner ikledd hijab og islam som sådan. Dette ble særlig forsterket av at jeg prøvde å finne plassen min i samfunnet. Hijaben mistet således sin kraft som et virkemiddel for å komme nærmere Gud, og plutselig ble den fremmedgjørende. Jeg bestemte meg dermed for å legge den i skuffen, for å så fokusere på å utvikle meg selv som menneske og komme nærmere Gud på andre måter.

Den sosiale kontrollen som vil forstumme kvinner

Jeg engasjerte meg i lange diskusjoner i diverse grupper der jeg tok opp saker som omhandlet kvinner. Dette var grupper med flere selverklarte «Guds menn» som mente at de fulgte den rette Islam, og at alle som var uenige tok feil. Det var ganske absurd når jeg ser tilbake, men jeg fikk en smak av ukulturen som råder hos noen. Enkelte mener at jeg ikke skal snakke ut om den ilden jeg har innvendig, og at ingen mann vil ha noen som er engasjert «overalt». At jeg truer menns posisjon som familiens overhode. Jeg har konfrontert disse uttalelsene med å henvise til mitt barnsdomsforbilde Khadidja. Mange argumenterer tilbake med at Khadidja kun var en karrierekvinne før islam ble etablert, og at hun derfor ikke teller som eksempel. Etter deres syn skal du som kvinne være sjenert og stille, og kun snakke når du blir snakket til. I tillegg til dette skal du adlyde din ektemann, fordi han vet best. Hvis du ikke er som den gitte beskrivelsen er du ikke ydmyk nok, du er for emosjonell, eller ei som mater sitt eget ego og glemmer Gud i sitt liv.

Argumentene går ofte på at hvis jeg ikke roer ned så kommer jeg aldri til å få giftet meg. Dette er en merkelig advarsel. Det gir ikke mening i vårt moderne samfunn at en mann ikke finner det beundringsverdig at kvinner tar en utdanning, ønsker å kjempe mot urett og generelt er positive bidragsytere i samfunnet. Kanskje handler ikke kvinnekampen bare om å frigjøre kvinner, men også om å frigjøre menn fra et tankesett som ikke aksepterer kvinnelig selvrealisering utenfor hjemmet, og som låser ham fast i en rolle som forsørger. For ikke å snakke om at jeg ikke vil ha en mann som bare vil ha en føyelig sau til kone. Det er det ingen av dem som tenker på.

I starten var det lett å overse kommentarene om at jeg ikke er en god nok kvinne. Det var lett å le seg igjennom ukulturen som ble presentert for oss og derpå ha på et modig ansikt. Men etterhvert som diskusjonene fortsatte, begynte jeg ubevisst å internalisere hva som ble sagt. Selv om det overhodet ikke var rasjonelt å ta til seg holdningene deres, har jeg noen ganger stilt meg selv spørsmålet: «Er jeg er god nok?»

En hersketechnik som jeg ofte har møtt er å bli sammenlignet med kvinner som er mye mer tildekket. I følge deres kvinnesyn er det kun en tildekket kvinne som vet hva det vil si å være en ekte kvinne. Derfor har flere av mine argumenter for en kjønnsrettferdig forståelse av islam mistet legitimitet hos disse. Det er særlig interessant hvordan disse guttene og mennene ikke ser sin egen selvmotsigen-

de argumentasjon når de kritiserer vestlig medie- og moteindustri og hvordan det har redusert kvinner til sexobjekter, samtidig som de selv måler en kvinnes verdi i hvordan hun går kledd. De snakker så høyt om sømmelighet, men kontakter likevel kvinner de ikke kjenner på Facebook for å flørte. Det finnes ord for dette: hykleri og skinnhellighet.

Selv om frustrasjonen bygget seg opp og jeg så tendenser som var uheldige, så hadde jeg et brennende behov om å være en stemme for de stemmeløse, en motgift mot ukulturen og en inspirasjon for den yngre generasjonen. Jeg fant andre likesinnede, både gjennom aspirantkurset og andre organisasjoner.

Alle vil definere den muslimske kvinnen

Den neste utfordringen jeg møtte, viser hvor paradoksalt posisjon man har som muslimsk kvinne. For det foregår også en krangel om hva det vil si å være en sekulær og fri kvinne. I møte med denne diskursen blir muslimske kvinners virkelighetsforståelser ofte redusert, infantilisert og forstummet.

Jeg møtte mennesker, ellers oppegående folk, som forsøkte å definere muslimske

kvinnens virkelighet. Å bruke hijab eller niqab var for dem ensbetydende med at man undertrykker seg selv som kvinne. Det er en stereotyp merkelapp at muslimsk kvinner enten er undertrykket eller bidrar til undertrykkelse. Dette indikerer at du som muslimsk kvinne aldri kan være en fri egenperson og samtidig religiøs. Enten skal enkelte muslimske, konservative menn eller ikke-muslimer «redde» deg fra deg selv. Du er det stakkarslige offeret, eller så er du den direkte kilden til ondskapen. Disse merkelappene får man på tross av at man sier man ikke føler seg undertrykket eller støtter undertrykkelse.

For meg finnes det ikke én mal på hva det vil si å være en god og fri kvinne, uansett hvilke tros- eller livssyn man har. Dersom man gjennom press og annen negativ sosial kontroll prakker på andre sin målestokk for hva som er godt nok, undertrykker man andre. Punktum. Med andre ord blir mange såkalte muslimkritikere sin egen verste fiende i det de utsetter meg, og andre kvinner, for samme hets og nådeløse krav som enkelte fundamentalister i det muslimske miljøet. De blir til akkurat det de kritiserer selv. Dette ved at de prakker på muslimer deres egne personlige overbevisninger og opplevelser, som om dette skulle finnes én fasit for alle. Det er det overhodet ikke. Til syvende og sist blir kvinnens virkelighetsforståelse redusert til en spøk.

Hvorfor er det av og til slik at enkelte av de som roper høyst om Gud, prøver å terrorisere ditt selvbylde og selvfølelse? Hvorfor er det slik at enkelte av de som roper høyt om Norge og menneskerettighetene, har et behov for å frata deg din definisjonsmakt og assosiere deg med et onde, altså din tro?

Den offentlige debatten er ikke «ekte»

Muslimske menn blir ofte definert som et onde for samfunnet og kvinner. Jeg leser mange kommentarer på sosiale medier hvor det både generaliseres og degraderes. Det gjør at debatten om sosial kontroll blir svært vanskelig. Nettopp fordi man ikke ønsker ytterligere stigma og generalisering av den muslimske mannen.

Selvfølgelig mener jeg at urett skal konfronteres hardt, men jeg støtter ikke at en usann virkelighetsforståelse av muslimske menn blir dominerende. Og heller ikke at den får stå uimotsagt.

For sannheten er at jeg kjenner mange, mange gode minoritetsmenn, med og uten muslimsk bakgrunn, som både heier på meg og andre samfunnsdebattanter, og støtter vårt arbeid. Disse ser ikke på meg som en trussel eller som en dårlig kvinne. Det er således urettferdig at de dårlige eplene skal få all oppmerksomhet og skygge for de mange gode. Det er også viktig å anerkjenne at degraderende kvinnesyn også finnes i majoritetssamfunnet. Når den offentlige debatten gir uttrykk for at sosial kontroll er et muslimsk problem alene, viser den også igjen at den ikke er takt med virkeligheten.

For virkeligheten er den at det finnes mange nyanserte religiøse som ikke tolker verden gjennom fundamentalistiske briller. Det finnes også mange sekulære som ikke utelukkende stiller rigide krav til en «ideell, sekulær kvinne». Dette er mennesker som står opp for selvbestemmelse og menneskerettighetene. De trekker ikke generaliserende linjer, og de skaper rom for mangfoldet. Med disse menneskene kan man være den frittalende muslimske kvinnen, uten å bli redusert til et klesplagg eller til merkelapper. Og det er nettopp derfor man holder ut i debatten i lengden.

«Vær som Khadija», sa min mor. Det er også et råd jeg ville ha gitt enhver muslimsk kvinne som begir seg ut i den offentlige debatten. Vi trenger ikke ultra-konservative menn eller rotnorske menn som pusher 50 for å ta eierskap over våre kropper, historier og vesen.

En suksesshistorie
- Harvir Kaur

En suksesshistorie

Harvir Kaur er jusstudent og engasjerer seg på grasrota for at alle mennesker skal få ha sin identitet i fred, og finne styrke i den. Hun er fungerende leder i Unge Sikher og styremedlem i Den norske Turbandagen.

Mye har skjedd siden de første indiske arbeidsinnvandrere landet i Norge på 70-tallet. Fra generasjon til generasjon har norsken blitt bedre, utdannelsen høyere og husene større, mens barna fremdeles søker forvirret rundt mellom flere kulturer. Er du, som jeg, et barn av en innvandrerfamilie, så er også du en av oss som vokste opp med foreldre som ikke hadde et fullstendig kart å navigere etter i det norske samfunnet. Kartet de hadde, manglet viktige detaljer, detaljer som vi barna måtte finne ut av selv. Til tross for dette har mange av oss blitt eksemplariske norske borgere.

Det gode og det bittersøte

Jeg er født i 1994, litt over 20 år etter at bestefar bestemte seg for å flytte til Norge sammen med bestemor og lille pappa på et par år. Pappa vokste opp i Norge og brukte hele livet å bli en etablert norsk-inder. Han hadde tid til å samle erfaringer som de aller første voksne innvandrere ikke fikk muligheten til å tilegne seg. Mamma flyttet til Norge i 1993. Til forskjell fra bestefar kunne hun straks begynte på en utdanning, og trengte ikke å jobbe seg opp fra bunnen. Det gjorde at hun hadde all tid i verden til å lære å kjenne samfunnet. Sammen var mamma og pappa godt rustet til det å gi meg en oppdragelse som både var «norsk nok» og «punjabi nok». Jeg var med andre ord veldig heldig, jeg hadde foreldre som til sammen bar på det beste fra begge verdener. De var akkurat passe norske og akkurat passe punjabi.

Likevel har jeg mange episoder fra oppveksten som jeg kan le av i dag. Episoder hvor mitt indiske opphav og min oppdragelse havnet i klinsj med norske samfunnsnormer. Et eksempel er at jeg snakket mest punjabi da jeg var liten. De fleste mennesker jeg tilbrakte tid samme med snakket punjabi, og derfor foretrakk jeg å snakke det fremfor norsk. Jeg glemmer aldri første dagen i barnehagen, det var utrolig forvirrende at alle snakket norsk, for jeg hadde virkelig ikke gode nok norskkunnskaper til å fungere godt med de andre barna. Bildene i hodet mitt fra denne tiden i barnehagen er stort sett av mennesker som gestikulerer og over-uttaler ord for å hjelpe meg å forstå. Jeg ler av det i dag, selv om jeg vet at jeg må sørge for å snakke på mine eventuelle barn begge språk, slik at de slipper denne forvirringen.

Jeg hadde heller ingen å spørre om hvorfor Kari i barnehagen kalte han som jeg trodde var pappaen hennes for Ola. Hvorfor sa hun ikke pappa, liksom? Dette var jeg ikke vant med. Etter hvert ble jeg fortalt at dette var stefaren hennes, men jeg visste faktisk ikke hva det var. I min verden hadde alle familier ett sett med foreldre,

og de ble aldri skilt – ordet skilt hadde jeg aldri hørt, og det ble aldri nevnt på noe språk i min barndom.

Jeg har hele veien hatt en familie som er villige til å ofre alt for meg, og de har alltid gitt meg betingelsesløs kjærlighet. I tillegg har jeg vært heldig og alltid hatt mange venner, venner som var glad i meg, og som jeg var glad i. Det er allikevel først de de siste par årene, etter jeg startet å studere, at jeg har sluttet å føle meg ensom. Tro meg, jeg er den første til å si fra når noe høres ut som en klisje, og dette faller i den kategorien, men følelsen av å være ensom var vond og tok dyrebar energi.

I sekulære Norge var det ikke lett å vite at religiositet ga livet mitt styrke og veiledning – jeg trodde jeg var den eneste i mils omkrets som var religiøs. I dag kan jeg ikke fatte at jeg i årevis ikke turte å snakke om tro, at jeg bevisst snakket lavt og lite om mitt forhold til sikhismen og hvor genialt det har vært å ha en livsfilosofi som alltid ga meg svar når jeg søkte det. Trangen til å holde de definerende opplevelser skjult.

Jeg ville ikke bli misforstått, og følte ikke det var rom for at jeg kunne luften denne troen åpent. Jeg orket ikke takle ensomheten jeg ville føle hvis jeg måtte forklare mine norske venner noe som de ikke hadde utgangspunkt til å forstå. Jeg klandrer ikke dem, men jeg klandret min flerkulturelle bakgrunn mer enn en gang. Det var også frustrerende å ikke kunne henge ut etter skolen helt uten videre. Barn i min familie henger ikke rundt uten mål og mening, som om de ikke vet hva de vil med livet – selv ikke i en alder av 10-15 år. Sånn var det bare, og det var ikke noe jeg hadde vokabular til å forklare mine norske venner.

Gud vet jeg opp igjennom årene har vært fortvilet over å ikke være «helt norsk» fordi det noen ganger, tilsynelatende, kunne virke så mye enklere enn å være meg. Mye av dette er helt hverdagslige fenomener og vanlige følelser, knyttet til min families oppdragelseskart. Det gav meg en følelse av å mangle kunnskap og innsyn i majoritetskulturen. Og nettopp den følelsen, den har jeg båret med meg i mange år. Jeg manglet kjennskap til samfunnet jeg skulle vokse opp i, samfunnet som faktisk er mitt samfunn.

Hverdagsstigmatisering

Som etnisk minoritet strever du hele livet med å ikke kjenne terrenget i samfunnet godt nok, og da blir belastningen av fordommer og stigmatisering tung å bære. Mange av oss er heldige og opplever sjeldent eller aldri direkte hatefulle ytringer eller handlinger, men mange opplever at det gjøres et poeng av at vi aldri kan være helt «norske». Det kan være helt uskyldig.

Foreldrene til mine medelever var litt overrasket over mitt engasjement for å gå i 17. mai-tog. Jeg elsket toget, men denne forbauselsen jeg stadig møtte hos voksne nordmenn fikk meg til å føle at jeg ikke kunne veive flagget med en like stor selvfølge som deres etnisk norske barn. Et annet eksempel gjelder et familiemedlem – en suksessfull person født og oppvokst i Norge. Til den dag i dag minnes hun en hendelse fra barneskolen hvor lærerinnen hennes hadde brukt hennes prøve som et «prakteksempel». Lærerinnens poeng var at det var synd resten av klassen ikke fikk til en perfekt score når hun, en inder, fikk det til. Det var mest sannsynlig lite gjennomtenkt fra lærerens side og et lite bevisst ordvalg, men hendelser som dette fester seg, og gir en uggens følelse selv mange år etter.

De fleste jeg kjenner med innvandrerbakgrunn kan fortelle om slike prakt-eksempler på dårlige holdninger. Det er ikke sjeldent at vi får komplimenter for at vi lukter godt. Det er jo ikke fælt. Uttalelsen viser at folk er overrasket over at jeg lukter godt når jeg har den bakgrunnen jeg har. En «annerledes» bakgrunn enn folk flest.

Jeg har også møtt folk som er overrasket fordi jeg bor «normalt», det vil si ikke «jalla». Jeg husker at jeg gledet meg til min første barnebursdag på barneskolen. Det som har festet seg best fra den dagen i dag var at alle var sykt overrasket over at jeg ikke hadde tepper på veggene, og at det ikke luktet «rart» hos meg. Jeg må innrømme at jeg ikke kan fatte hvor lite folkeskikk barna i klassen hadde. Jeg husker jeg tenkte at jeg var oppdratt bedre. For hva er de hadde hørt fra foreldrene sine før de kom hjem til meg? Hva forventet de å finne?

Jeg kan heller aldri glemme i 9. klasse da noen venninner av meg trengte skyss og bestefar stilte opp uten å nøle. Hva ble han takket med? Fnising om at turbanen hans så ut som dopapir. Det er kanskje ikke direkte vondt ment, noe av dette, men når maten på jentenes middagstallerken er thai, advokaten deres er norsk-indisk, mattelæreren er norsk-polsk, legen deres er norsk-pakistansk eller farmasøyten på apoteket er norsk-vietnamesisk, da begynner det vel å bli på tide med en holdningsendring. Eller, i det minste en holdningsbevissthet.

Jeg er så ferdig med å le kleint mens jeg forsvarer personen som sier disse tingene inni hodet mitt, for det har jeg gjort hele livet som du kan se. Jeg har tenkt tilgivende tanker om at de ikke mener det vondt eller ikke vet bedre. Sannheten er at det gjorde vondt, det gjør det i dag også, og det skapte et stort skille mellom meg og dem.

Oppdragelse uten kart

Der foreldrene til et «etnisk» norsk barn har gått på norsk skole og lært å gå på ski, er dette like nytt for våre foreldre som det er for oss barn. Våre foreldre kjente samfunnet dårlig, og mange i vår generasjon hadde få forbilder vi kunne spørre om råd om hvordan gå frem og manøvrere for å få de rollene vi ønsket i det norske samfunnet.

Er det noe vi ser opp til i familiene våre, så er det førstegenerasjonens arbeidsmoral. Mange innvandrerforeldre jobbet non stop og sjonglerte flere jobber. De fleste startet på bar bakke. De skulle være med å bygge landet, og samtidig opparbeide seg sparepenger til å kjøpe seg et hus, dekke levestandard og sende penger «hjem». Dette krevde at de ble arbeidshester og de brukte alt energioverskudd til dette formålet. Det kan tenkes at de ikke hadde nok tid og overskudd til å tilegne seg nok kunnskap om sitt nye samfunn, for deretter å videreføre denne sosiale kunnskapen til sine barn.

Det jeg ikke lærte av foreldrene mine, fant jeg ut av selv – for det lærte jeg, at hele livet er en dannelse. Og mitt eget kart har kommet med erfaring, år etter år på skolen og gjennom sosial omgang. Jeg har erfart at det er normalt for de rundt meg å ha kjæreste før de gifter seg, jeg har erfart drikkekulturen og jeg har lært meg at jeg har mine føtter i to kulturer og i to verdener. Jeg, og mange med meg, føler oss delt, men har bestemt oss for å ta det beste fra begge sider. Og dette med å ta det beste fra begge kulturer har vært min «golden ticket» i livet.

Jeg tør påstå at et overordnet og høyst viktig mål for majoriteten av

førstegenerasjonens foreldrepar var å gi barna sine langt bedre forutsetninger enn det de selv hadde hatt da de kom til Norge. Mange av de som flyttet hit var jo godt utdannet fra hjemlandet, men de fikk sjeldent utdanningsrelevante jobber i Norge. Så, om de ikke kunne gi barna en tilstrekkelig kulturell kunnskap å manøvrere etter i det norske samfunnet, så gav deres strev i hvert fall en mye større økonomisk og psykisk trygghet enn de selv hadde.

Sosiolog Arne Skeie Hermansen har sett på barn av innvandrere født mellom 1973 og 1982, og funnene hans viser at disse barna har visket ut store økonomiske forskjeller på bare én generasjon. Inntektsforskjellene mellom barn av innvandrere og majoritetsbefolkningen er redusert med 80 prosent sammenlignet med foreldregenerasjonen. Jeg tør å påstå at et slikt triumferende resultat har utgangspunkt i foreldrepares strev og visjon for deres barns fremtid.

Jeg har foreldre med bedre sosialt utgangspunkt enn de aller første som flyttet hit. Men min oppdragelse bar også preg av deres mantra om å jobbe hardt og gjøre det beste ut av livet, for jeg hadde fordelen av å leve i et samfunn som gav forutsetninger mange andre ikke er så heldige å ha. Derfor var jeg for eksempel den som kunne lese og skrive før alle de andre barna og foreldrene mine snakket engelsk med meg slik at jeg kunne en god del før jeg begynte på skolen. Jeg synes det er fint at min indiske bakgrunn knyttes til mine gode prestasjoner, men det å være født indisk er ikke nok i seg selv – og det er noe jeg kunne ønske lærere og medelever var mer bevisst. Jeg håper ikke barn fortsatt opplever den type stigmatisering i hverdagen sin, men at de heller opplever at deres harde arbeid og bevissthet rundt prestasjoner belønnes. Fordi for meg er dette et resultat av en tradisjon og mentalitet jeg stolt har arvet av mine besteforeldre og foreldre. Ikke fordi de er indere, men fordi de er mine forbilder.

Generasjonen som sprengte grenser

Jeg er nordmann født av innvandrerforeldre, og jeg fikk noen verdier inn med morsmelka: Du skal leve et liv med integritet, du skal arbeide hardere enn hardest hele livet gjennom, og du skal aldri glemme hvor privilegert du er som borger av det samfunnet du har vært så heldig å bli født inn i. Det å kalle seg norsk, norsk-inder, norsk-pakistaner eller noe annet, innebærer å finne det du er god på og deretter gjøre dette bedre enn noen andre har gjort det før deg. Du vet at dine besteforeldre, din mor og din far har jobbet hardt livet gjennom for at du skal ha denne unike muligheten til å gjøre hva du vil – men gjør det best.

Mine besteforeldre og foreldre sa aldri dette med ord og lange taler rundt middagsbordet. Nei, de har vist meg, vist barna sine, hva som er riktig holdning gjennom å være et eksempel på dette selv. Fordelen er at du får se at familien din opererer med holdningen om å stå på egne ben: lære språket, kjøpe huset, stifte familien og holde livets karusell gående på egen hånd.

For flere år siden ble vår generasjon gradvis med i samfunnsdebatten. Det var viktig med stemmer i saker som angikk dem og deres plass i det norske samfunnet. Vår generasjon sørget også for å ta høyere utdanning, og gjorde det til en kjent sak at mange av oss velger å satse stort når vi først begir oss inn på universitetet. Jeg har alltid kjent på at jeg vil hedre den innsatsen mine besteforeldre og foreldre la ned i å gi oss det best mulige grunnlaget i Norge. De gjorde dette for å kunne gi meg

en oppvekst av topp kvalitet og sørge for at jeg aldri opplevde begrensninger i min livsutfoldelse. Jeg vil derfor med hevet hode sørge for å gjøre dem stolte og gi dem en følelse av at alt strevet var vel verdt det, når de ser meg leve ut livet de hele tiden så for seg for meg.

Om du tar en titt på Facebook og finner sider opprettet for ulike organisasjoner, kan du se at det finnes et mangfold av initiativ startet av barn født av innvandrerforeldre. Dette er initiativ ment for å bidra til et bedre samfunn for alle, fordi mange av oss har en visjon om å gjøre noe godt for samfunnet, og mange stopper ikke ved seg selv fordi det simpelthen ikke er nok.

Videre er utdanning et viktig mål på ambisjoner og integrering. Det legger til grunn for god samfunnsforståelse og deltakelse gjennom arbeid og inntekt etter endt utdanning. I følge SSB viser tall fra 2016 at 48% av jenter mellom 18 og 24 år født av innvandrerforeldre tar høyere utdanning. For guttene i samme gruppe er tallet 36%. I samme undersøkelse viser dette en langt høyere deltakelse enn barn uten innvandrerbakgrunn, der tallene viser 41% for jentene og 28% for guttene. I et samfunn hvor utdanning er blitt et svært viktig mål på kvalifikasjon for alle arbeidsplasser, er dette et tegn på en meget kapabel generasjon norske borgere med unik kulturell og språklig kompetanse og med gode verdier som bør videreføres i det norske samfunnet. Vi er et eksempel på at innvandring var en god ide, et eksempel på at Norge ikke kan tape på oss. Vi er internasjonale, velutdannede og snakker flere språk.

Vi er ideelle norske borgere! Ideelle norske borgere som er veloppdratte til tross for at våre foreldre for en generasjon siden startet med et norgeskart fullt av hull og mangler.

Barn av multikulturalismen
- Mori Diakite

Mori Diakite er filosof, skribent og aktivist. Han er rasjonalist og kosmopolitt, samt leder i Landsforeningen Mot Rasisme (LMR).

Barn av multikulturalismen

Ti ingen kultur er stedegen, bare stedfarvet. Hos alle folk er kulturen et produkt av vekselvirkning med andre kulturer og kulturperioder. Gjennom alle verdensdeler går ferdselsveier som intet kart kjenner: mellom kyster løper skjulte undervannsstrømninger i verdensåndslivet.

Omskrevet utdrag fra «nasjonalitet og kultur» av Moltke Moe, 1909

Ethvert individ er et barn av sin tid, en tid som gir liv til et kollektivt spillbilde, en fortelling om et vi. Ved å kjenne sin tid, så kjenner man sin fortelling.

Hvem er vi? Hva er vi? Hvor skal vi?

Slik lyder starten på fortellingen. En fortelling som utgjør bakgrunnsteppet for en personlig reise.

En reise som tar oss gjennom det mentale landskapet til barnet av multikulturalismen. Et landskap som beskriver årsakene som former, og virkningene som formes av, barnets selvforståelse.

Et barn som gjenspeiler tiden vi lever i – multikulturalismens tid – og illustrerer hva vi er: produkter av den multikulturelle tilværelsen. Barnet spiller hovedrollen i vår fortelling: fortellingen om det norske folket. Reisen starter med en refleksjon rundt dagens norske kulturlandskap, fortsetter langs slettene som forbinder det kulturelle og mentale landskapet, og ender opp med en visjon for framtidens kulturlandskap.

Hvem er disse barna, eller rettere sagt, hva er de?

Vi er individer som har røtter i andre verdensdeler. Røtter som mater oss med andre perspektiver, i tillegg til næringen som vi suger til oss fra den norske jorden. Vi symboliserer friksjonen mellom det gamle Kristiania og den nye Tigerstaden, vi gjenspeiler møtet mellom «oss» og «dem», og representerer minoritetsstemmene i fortellingen om «det norske folket».

Vi er individene som utfordrer ideen om at Norge er for nordmenn. Ved å ha føttene plantet innenfor rikets grenser, og røtter som strekker seg utover og forbi landegrensene, representerer vi den nye generasjonens nordmann: bindestreks-nordmannen.

Vi er også et måleinstrument. Et instrument som måler grensene for det norske fellesskapet, avdekker holdningene som underbygger synet på norskhet, og utvider horisonten for hvordan vi forstår oss selv som en del av den store, vide verden.

Livene våre utfolder seg som en fortelling.

Som barn av multikulturalismen, starter vi i nåtid med en klar formening om hvem vi er og hva vi er: fullt ut norske, og fullt ut utenlandske.

I løpet av vår levetid blir vår fortid satt under tvil med spørsmål som: «Hvor kommer du egentlig fra?»

Øyeblikk som dette, avslører ikke bare at barnet, til tross for å føle seg som hjemme, blir oppfattet som fremmed, men viser også hvordan barnet befinner seg i et mellomstadium – mellom å identifiseres som en del av fortellingen om det norske folket, og samtidig bli utspurt som om man egentlig hører hjemme i en annen fortelling. Hvem definerer? Hvor hører man hjemme?

Slik kan man karakterisere utgangspunktet for reisen, refleksjonen rundt det norske kulturlandskapet, som en refleksjon rundt vår kollektive selvforståelse, en selvforståelse som rører ved spørsmålene om identitet, tilhørighet, definisjonsmakt og norskhet.

Vår kollektive selvforståelse er vårt spillbilde, og vårt spillbilde er vår identitet.

Spillbildet gjenspeiler hva vi som et samfunn ser for oss når vi beskriver hva det vil si å være norsk.

Å identifisere seg som norsk, føle seg hjemme i Norge, og ha definisjonsmakt over norskhetsbegrepet, handler om å kunne kjenne igjen seg selv i spillbildet som beskriver «oss» som dekkes av paraplyen «nordmenn».

Målet med reisen, skape en visjon for framtidens Norge, er å skissere opp en flerkulturell selvforståelse av norskhet som gjenspeiler det flerkulturelle Norge. Et flerkulturelt samfunn forutsetter en flerkulturell selvforståelse, en selvforståelse som inkluderer barn av multikulturalismen som fullverdige norske.

For å skape en slik selvforståelse må vi ta et oppgjør med tre av våre indre demoner.

Første indre demon – «Etnisk norskhet»

Vi må gå vekk fra ideen om at etnisitet sitter i årene, og over til at etnisitet sitter i tankene. Etnisitet, et bindeledd som forener mennesker som tilhører samme folkeslag, blir i norsk kontekst redusert til biologiske relasjoner mellom mennesker. «Etnisk norskhet» inkluderer alt fra historisk avstamning til kulturelle referansepunkter, og blir beskrevet som noe man fødes med, framfor noe man tilegner seg. Noe man besitter i kraft av å ha riktig navn, utseende og stamtavle.

I praksis skaper dette et skille mellom «oss» som er «fullverdige» nordmenn og «dem» som kun er nordmenn på papiret. Et skille mellom «oss» som aldri betviles å være norske nok, og «dem» som konstant får sin norskhet satt på prøve.

Overgangen til en etnisitet som sitter i tankene, innebærer en avvikling av det kunstige skillet mellom «etnisk norsk» og «norsk», samtidig som den underliggende referansen til utseende, pigmenter og avstamning forkastes.

Dette etterlater oss med en idéetnisitet som er inkluderende ved at mennesker kan ta del i det samme fellesskapet, ikke til tross for, men på grunn av forskjeller. En idé som åpner for at det er like mange måter å være «etnisk» norsk på som det er nyanser av nordmenn.

Med andre ord innebærer dette at vi flytter fokuset fra en idé om norskhet som kretser rundt en felles historisk, biologisk og/eller geografisk avstamning, til en idé om norskhet som handler om vår felles skjebne og kollektive selvforståelse.

Vi er norske fordi vi deler samme referansepunkter og tar del i det samme fellesskapet som formes av, og former oss som individer, både i nåtid og i framtid. Hvem vi er handler ikke om hvor vi «egentlig» kommer fra, men om hvor vi skal og hvordan vi skal komme oss dit.

I praksis innebærer dette at Camilla og Jamila får like forutsetninger for å være «etnisk» norske, uavhengig av om førstnevnte er hvit og blond med en stamtavle som linker henne til Harald Hårfagre, og sistnevnte er svart og brunette med en stamtavle som linker henne til Mansa Musa. Camilla og Jamila er likeverdige bidragsyttere i det norske fellesskapet og den norske kulturen.

Andre indre demon – Drømmen om «norskhet» i entall

I god norsk tradisjon arrangerer vi en regelmessig og evigvarende runddans kjent som debatten om hva norskhet bunner ut i. Melodien som styrer takten og rytmen i dansen er idealet om å finne kjernen i det norske, den røde tråden, i entall, som strekker seg gjennom den kulturelle folkedrakten fra fortiden til framtiden, inkludert nåtiden.

Et oppgjør med denne indre demonen gjør at vi bryter ut av denne rundansen ved å skifte fokus fra å diskutere hva den røde tråden er, til å snakke om de ulike trådene i og uttrykkene for den norske folkedrakten.

Sagt mer direkte, innebærer dette oppgjøret at vi istedenfor å søke etter det ene uttrykket for «norskhet» i entall, etterstreber å finne mangfoldet av uttrykk for «norskhet» i flertall. Et mangfoldig uttrykk for norskhet beskriver mangfoldet av måter og omstendigheter som norskhet kommer til uttrykk på.

I god nasjonalromantisk ånd har vi en trang til å se tilbake til fortiden for å finne ankerpunkter for nåtiden, som dermed kan hjelpe med å holde oss på stø kurs mot framtiden.

En framtid som aldri mister synet av hva «norskhet» har vært, er og skal være.

Denne trangten kommer til syne i blant annet søket gjennom vår kulturarv etter verk og bidrag som kan forme grunnlaget for en kulturkanon, en samling av kulturelle bidrag som er «særnorske».

Et annet eksempel på denne trangens tilstedeværelse er den uavklarte debatten om hva «norske verdier» er, en debatt som løftes opp fra en tid til en annen og etterlater oss med spørsmål og forvirring mer enn svar og innsikt.

Møtet med, og inkluderingen av, det flerkulturelle forutsetter at vi tar innover oss at det er flere fullverdige uttrykk for norskhet. En kollektiv selvforståelse som gjenspeiler dette mangfoldet av uttrykk, søker ikke etter det ene, særegne uttrykket som ethvert uttrykk skal etterligne.

Tvert imot innebærer en flerkulturell, kollektiv selvforståelse at vi søker etter en rød tråd som forbinder ethvert uttrykk for norskhet, og at dette gjøres på bakgrunn av idéen om at slik det er et mangfold av nordmenn, så er det et mangfold av uttrykk for norskhet.

Slik en folkedrakt består av mange tråder som til sammen utgjør folkedraktens form, består norskhet av flere uttrykk som til sammen utgjør formen for uttrykket av norskhet.

Med andre ord, i motsetning til vår trang til å se tilbake for å bevege oss framover, så vil mangfoldet av uttrykk fungere som ankerpunkter som lar oss leve i

nåtiden, og gi oss en retningssans som forteller oss hvor vi har vært og hvor vi skal, basert på hvor vi befinner oss.

Tredje indre demon – Nostalgiens skylapper

Fellesnevneren for enhver av våre indre demoner er at de sier noe om perspektivet som former vår selvforståelse. Som beskrevet tidligere, forstår vi oss selv og våre omgivelser ved å vurdere nåtiden i lys av fortiden, og skissere opp framtiden i håp om å videreføre deler av fortiden. Etnisk norskhet, til tross for å stå i kontrast til det flerkulturelle, er en slik videreføring, og det samme er søket etter det ene autentiske uttrykket av norskhet, til tross for mangfoldet av uttrykksmåter.

Et oppgjør med våre indre demoner er et oppgjør med våre perspektiver.

Å ta et oppgjør med våre perspektiver innebærer blant annet at vi skifter fokus fra å diskutere hva norskhet er, til å spørre oss selv hva norskhet burde være.

For spørsmålet som ligger i bakgrunnen av enhver av våre diskusjoner og runddanser er nettopp: Hvordan bør vi forstå oss selv, våre medmennesker og våre omgivelser, sett i lys av at vi lever i et flerkulturelt samfunn og en globalisert verden?

Å ha et perspektiv som er begrenset til hva norskhet er, og som i tillegg ser bakover i et forsøk på å styre kursen framover, påfører oss ufrivillige skylapper. Våre skylapper kommer i form av nostalgi, en romantisk tilknytning vi har til det gamle og bestående. Den samme følelsen som driver oss til å tenke «borte bra, men hjemme best», og som gjør oss skeptiske til det fremmede og ukjente.

For å ta et oppgjør med våre indre demoner, må vi skifte fokus dagens nostalgiske søken etter identitetsmarkører fra den nasjonalromantiske fortiden, til en framtidsrettet visjon for framtidens Norge. Dette innebærer at vi ikke bare fokuserer på nåtiden i et forsøk på å styre kursen mot framtiden, men at vi også omfavner og skaper bånd til det ukjente.

Et bånd som hjelper oss å anse det fremmede og ukjente som naturlige tilskudd til vår hjemmekoselige tilværelse.

Så, hvordan kan vi realisere denne visjonen, og hvilke tak må vi utføre for at dette skal la seg gjøre?

Historien om da det multikulturelle møtte det monokulturelle

Jeg er ikke rasist, men skal liksom liksom-passet ditt bety noe?

(Er det du som skal med dattera mi på kino?)

Plukker frukt i våre haver

(Du blir aldri skandinaver)

NAVér, NAVér, NAVér, NAVér, NAVér

Utdrag fra Lett å være rebell i kjellerleiligheten din av Karpe Diem, 2016

Slik ethvert individ er et barn av sin tid, så er ethvert samfunn et produkt av samtidens tankestrømninger og holdninger.

For å gi et lite innblikk i hva det vil si å være produkter av samtiden, kan man

illustrere med følgende eksempel:

Vi lever i en tid hvor demokratiet anses som den ideelle styreformen og hvor menneskerettighetene anses som universelle. Kapitalisme er ensbetydende med økonomisk vekst.

Disse strømningene påvirker våre oppfatninger av hvordan samfunnet vårt er og hvordan det bør være. Vi anser et demokratisk samfunn som et rettferdig samfunn, et samfunn med menneskerettigheter som et godt samfunn, og en kapitalistisk markedsøkonomi som en sunn økonomi.

Denne påvirkningen strømningene har på våre oppfatninger illustrerer hva det vil si at vi er produkter av samtidens strømninger. Samlingen av slike strømninger utgjør det man kaller en tidsånd. Slik en ånd fyller kroppen med liv, gir tidsånden liv til tankene som former vår forståelse av oss selv som individer og grupper.

Den multikulturelle tilværelsen påvirkes av og har påvirkning på samspillet mellom vår selvforståelse og tidsånden. Dette påvirkningsforholdet gir opphav til en syklus av reaksjoner og motreaksjoner.

En av disse reaksjonene er framveksten av monokulturelle strømninger, strømninger som beveger seg i retning av kulturell ensretting og bort fra kulturelt mangfold. De fleste av oss har hørt frasen «like barn leker best» i løpet av vår livstid.

Hva hvis jeg fortalte deg at det ikke bare var slik at like barn leker best, men at det er bra at like barn leker sammen, at de bør leke sammen, og at barn som er ulike bør leke for seg selv? Da hadde du fått kjennskap til kjernen i de monokulturelle strømningene: at likhet bør forsterkes, at ulikhet forminskes, og at samhold og sameksistens forutsetter at vi ser oss selv i hverandre.

Vi har alle vært vitne til hvordan VM fungerer som en arena hvor nasjoner kjemper om hvem som kan skryte seg og sine høyest opp i skyene, samtidig som man tviholder ved sin nasjons særegenhet og feirer dens prestasjoner. I en slik kontekst forvandles selv Norge og Sverige, to av tre søsken i den skandinaviske familien, fra søsken til bitre fiender i takt med dyrkingen av kulturell ensretting.

Å forstå tilstedeværelsen av slike strømninger handler både om å forstå deres plass i våre liv og vår plass i strømningene.

Monokulturelle strømninger kommer i mange farger og fasonger, men felles for hver av dem er at de passer inn i to sjablonger som tegner opp strømningenes linjer.

På den ene siden kommer kulturell ensretting til uttrykk i form av etnosentrisme. Etnosentrisme beskriver ideen om at folk og folkegrupper kan deles opp i gjensidig utelukkende båser som enten forener mennesker på bakgrunn av likheter, eller ekskluderer på bakgrunn av ulikheter. Samtidig skapes en målestokk som ethvert menneske og folkeslag måles ut ifra, og i den etnosentriske forståelsen er «vår» gruppe bedre enn «deres». Like barn leker best, og noen barn er likere enn andre, og våre barn leker bedre enn deres barn.

På den annen side uttrykkes den kulturelle ensrettingen som en form for nasjonalisme. Nasjonalisme er ideen om at individer og grupper kan inndeles i nasjoner. Nasjoner som gir opphav til politiske, kulturelle og noen ganger etniske selvforståelser.

Fellestrekkene mellom sjablongene? At de setter likhetstegn mellom hvordan individet beskriver seg selv, hvordan nasjonen beskriver individene, og skaper tilhørighet ved å skille mellom et «oss», vi som omfattes av nasjonens beskrivelse, og et

«dem», de som faller utenfor beskrivelsen.

Ettersom det settes likhetstegn mellom individets selvforståelse og nasjonens forståelse av individet, handler ikke tilhørighet lenger om hva du føler, men heller hvor du hører hjemme. Den som omfattes av nasjonens beskrivelse hører hjemme, den som faller utenfor oppfattes som fremmed. Slik får vi en tilværelse hvor det er mulig for et individ å oppfattes som fremmed til tross for at individet føler seg som hjemme.

Slik «Moa» i det ene øyeblikket kan hylles som nasjonalhelt på det norske U21-landslaget i fotball, og i det neste øyeblikket diskrediteres som «Mohammed», et av problembarne med «innvandrerbakgrunn»: I det ene øyeblikket hører han hjemme, i det neste øyeblikket er han fremmed.

Slik er livet til barna av multikulturalismen – litt av hvert for å passe inn i flere steder, men aldri nok for å høre skikkelig hjemme ett sted.

Like barn leker best, noen barn er likere enn andre. De like kan føle seg som hjemme, de ulike er dømt til å føle seg som fremmede.

Det paradoksale møter seg selv i døra

*Jeg var alltid litt for hvit for mine, men litt for svart for dem...
Mamma bad meg være stolt av meg og be dem klappe igjen.
Du er fra overalt, passet ditt er regnbuen
Og de som ser deg endimensjonalt har valgt en feil fugl.*

Utdrag fra Påfugl av Karpe Diem m/Josef Wolde-Mariam, 2012

Hvor etterlater dette oss? Hva forteller dette om det norske kulturlandskapet, et landskap som kjennetegnes av både multi- og monokulturelle strømninger?

I et veikryss som peker i to retninger, hvor den ene veien leder mot etterstrebelen av kulturelt mangfold, og den andre til etterstrebelen av kulturell ensretting. Kjennetegnet ved vår samtid er paradokset som oppstår i vekslingene mellom disse to veiene.

I første åndedraget, så anerkjennes det at det norske kulturlandskapet består av et mangfold av fortellinger. Et mangfold som skaper en naturlig plass for barnet av multikulturalismen.

Imens, i det andre åndedraget, fremmedgjøres barnet i det samme kulturlandskapet som konsekvens av målet om å skape én «samlende» fortelling om det «norske folket».

Første åndedrag kan skimtes i formuleringer som «vi er alle norske», mens andre åndedrag kommer til syne i idéer som «vi er etnisk norske, mens dere kun er norske». Slik kan man trekke paralleller til og parafrasere grisene som sitter med kontroll over definisjonsmakten i George Orwells novelle Animal Farm: alle barn er like, men noen barn er likere enn andre.

På lik linje som vår samtid peker i to retninger, så trekkes barnet av multikulturalismen i to retninger. To retninger som beskriver to responser på møtet mellom barnet og den kollektive selvforståelsen som råder i det norske samfunnet.

Det ene legger opp til at barnet føler tilhørighet til en gruppe mennesker som består av de som ligner på en selv, mens det andre fører til at tilhørighet kan knyttes til en gruppe som inkluderer de som er annerledes en barnet selv.

Barnets multikulturelle perspektiver gir rom for å tenke både og, mens det (mono)kulturelle landskapet legger opp til enten eller.

Hva, hvorfor, hvordan?

La oss trekke pusten, ta et skritt tilbake og gjenta beskrivelsen av barna av multikulturalismen: «Vi er individer som har røtter i andre verdensdeler. Røtter som mater oss med andre perspektiver, i tillegg til næringen som vi suger til oss fra den norske jorden. (...) Ved å ha føttene plantet innenfor rikets grenser, og røtter som strekker seg utover og forbi landegrensene, representerer vi den nye generasjonens nordmann; bindestreks-nordmannen.»

Barn av multikulturalismen representerer en flerkulturell tilnærming til identitet som både overgår og bryter med tradisjonelle selvforståelser, selvforståelser som vi beskrev som monokulturelle – i vårt tilfelle, etnosentriske og nasjonalistiske. Der monokulturelle selvforståelser etterstreber ensretting, etterstreber barna av multikulturalismen mangfold. Der monokulturelle selvforståelser setter opp og innskrenker grenser, bryter og utvider barna av multikulturalismen grenser grensene. Der monokulturelle selvforståelser tenker enten-eller, tenker barna av multikulturalismen både-og.

Handlingsvalget som barna står over, er en refleksjon av veikrysset som samfunnet står overfor, det uavklarte forholdet mellom det flerkulturelle og det monokulturelle, mellom etterstrebelen av kulturelt mangfold og etterstrebelen av kulturell ensretting.

Samtiden, tilværelsen, det norske kulturlandskapet, kjennetegnes på følgende måte: en vedvarende og grenseoverskridende flyt av mennesker, tanker og tradisjoner.

En flyt som på mange måter overskrider grenser, men som samtidig grenser opp imot nasjonens grenser.

Sett fra dette perspektivet, utgjør kulturelt mangfold og innflytelse normen, imens kulturell ensretting utgjør unntaket.

Det ligger i vår natur å gruppere oss sammen, og som et resultat består ethvert samfunn av et fellesskap, et folk, et «vi», som sammen skaper en fortelling som enhver samfunnsborger tar del i.

Samfunnets fortelling utgjør rammene for den kollektive selvforståelsen som beskriver «folket». Sett i lys av samtiden, hvilket samfunn lever «vi» i?

Et samfunn som på den ene siden består av et mangfold av fortellinger og grupperinger, men som på den andre siden kretser rundt ideen om at enhver fortelling bør underordnes én fortelling, i vårt tilfelle, fortellingen om «det norske folket»: et flerkulturelt samfunn som er grunnlagt på toppen av en etnosentrisk forståelse av fellesskap.

Sett fra dette perspektivet, utgjør kulturell ensretting det skjønne idealet, mens kulturelt mangfold utgjør den bitre realiteten.

Slik lyder beskrivelsen av dagens tilværelse, samtid og norske kulturlandskap. Et landskap som stadig veksler mellom det multikulturelle og monokulturelle, mellom kulturelt mangfold og kulturell ensretting. Vekslingen skaper friksjon mellom gamle og nye selvforståelser, som i mitt tilfelle er sentrert rundt det fortsatt ubesvarte

spørsmålet: Hvilken plass og rolle har barna av multikulturalismen i fortellingen om vår kollektive selvforståelse av det norske folket?

Den multikulturelle lærer seg selv å kjenne og lar seg kjenne

*(...) Han ser fordele, og han ser ulemper
Han ser hva du sier, han veit hva du tenker
Og her hjemme, kaller de han utlending
Og der borte, kaller de han utlending
Men vi er enig om at vi blir fresh selv om
Identitet lett dreper med en strek mellom*

Utdrag fra Identitet som dreper av Karpe Diem, 2006

Så langt har jeg prøvd å komme til bunns i hva som forklarer holdningene, ideene og følelsene som belyser barna av multikulturalismen sin plass i fortellingen om den norske selvforståelsen. I det store og hele har reisen tatt oss igjennom forholdet mellom det flerkulturelle og monokulturelle, mellom individet og samfunnet, mellom tankestrømninger og selvforståelser.

Det store, og fortsatt uavklarte spørsmålet er: Hvordan kan vi skape en flerkulturell selvforståelse av det norske folket som gjenspeiler, og gjenspeiles av, barna av multikulturalismen? Den multikulturelle tilværelsen, bakgrunnsteppet for hele reisen, kjennetegnes av møtet mellom forskjellige kollektive selvforståelser. Det er mangfoldet av kollektive selvforståelser som skaper friksjon mellom det multikulturelle og monokulturelle.

Der en multikulturell selvforståelse åpner for at individer kan besitte og falle under flere kollektive selvforståelser, forutsetter en monokulturell selvforståelse at et individ = en kollektiv selvforståelse. I norsk kontekst utgjør dette forskjellen mellom en «bindestreks-nordmann», og «en etnisk-nordmann».

Når disse møtes, så skapes nye selvforståelser, de gamle utfordres og de nåværende blir påvirket – et møte mellom «oss selv» og «de andre», et møte som skaper nye forestillinger om «oss» og «dem», nye forestillinger om det norske og det «utenlandske».

Ethvert individ besitter en selvforståelse, et selvbylde som reflekterer våre innerste tanker om hvem vi er. En samling av individer utgjør et fellesskap, og ethvert fellesskap gir opphav til et speilbylde som reflekterer hvem vi er, en kollektiv selvforståelse.

Ved å kombinere disse to ideene – individets selvbylde og fellesskapets speilbylde – kan vi forklare hvor friksjonen mellom barna av multikulturalismen og den norske selvforståelsen oppstår: i møtet mellom disse to nivåene av selvforståelse. Enhver selvforståelse er i realiteten en fortelling som avgrenser, utvider og definerer rammen for vår forståelse av oss selv og fellesskapet vi tar del i.

Vår menneskelige trang til å skape fortellinger basert på likheter og sammenhenger mellom mennesker, avdekker en av skyggesidene ved vår kollektive selvforståelse. Vi forteller oss selv i teorien at alle barn er like, men i praksis er noen barn

likere enn andre. De som er likere enn andre er de som har flere fellestrekk, og de som faller utenfor er de som har fellestrekk som strekker seg over forskjellige fortellinger om forskjellige menneskegrupper.

I et samfunn bestående av flere selvbylde som representerer individer, og et speilbylde som reflekterer fellesskapet, kan man spørre seg: Hvilke av disse selvbyldene er det som gjenspeiler, og gjenspeiles av, fellesskapets speilbylde?

Tidligere illustrerte vi hvordan de to monokulturelle strømningene, etnosentrisme og nasjonalisme, påvirker den kollektive selvforståelsen av norskhet; ved å dyrke fram idealene om å skape en «samlende» og «overordnet» fortelling om «det norske folket», og samtidig trekke et skille mellom «etnisk norskhet» og «norskhet». Felles for disse strømningene, er at de legger føringer for hvordan den kollektive selvforståelsen relateres til samfunnet. Føringer som står i kontrast til det flerkulturelle samfunnet, og som ekskluderer barn av multikulturalismen fra å ta del i fellesskapet.

Konsekvensen av disse strømningene og føringene er at selvbyldet som gjenspeiler og gjenspeiles av fellesskapets speilbylde, vil være det «etnisk norske». Dette innebærer at de «etnisk norske» besitter definisjonsmakten til å forme og karakterisere fellesskapets speilbylde. Makten til å forme den kollektive selvforståelsen i sitt eget selvbylde.

Dette reiser et sentralt spørsmål: Hvordan kan barn av multikulturalismen besitte definisjonsmakt i et rammeverk som skiller mellom «etnisk norskhet» og «norskhet», hvor førstnevnte har spesielle privilegier, og hvor andre er utdefinert fra å karakteriseres som etnisk norske?

Kort svar, det er ikke mulig.

Her følger det lange svaret som setter ord på hvorfor det er slik:

De monokulturelle strømningene som har blitt beskrevet tidligere, gir opphav til en kollektiv selvforståelse som er tuftet på et kulturelt hierarki. Et hierarki hvor majoritetskulturen, i vårt tilfelle den «etnisk norske», utgjør fundamentet i fortellingen om «det norske», og hvor minoritetskulturene reduseres til stumme statister.

Et hierarki som setter «oss» og «dem» i kontrast til hverandre. Et hierarki som fanger essensen av selvforståelsen ved å bevare det «særnorske» til tross for møte med det «unorske». Med en slik selvforståelse, reduseres minoritetsperspektivene til fotnoter i fortellingen om det norske som tester holdbarheten til det «særnorske».

Problemet med en kollektiv selvforståelse som er tuftet på et kulturelt hierarki, er at den står i kontrast til den multikulturelle tilværelsen. Barnet av multikulturalismen utdefineres fra det gode selskap som besitter definisjonsmakt, på bakgrunn av at barnet har feil navn, feil farge og feil bakgrunn. Barnets selvbylde reduseres til en fotnote i den store fortellingen om det norske, en fortelling som fortelles av de «etnisk norske», fordi barnet reduseres til en annenrangsborger som kun får oppleve, høre og føle det norske, uten å ha en påvirkning på det.

Ved å sette ord på problemet, kan vi samtidig skimte lyset i enden av tunnelen, et lys som tar oss ut av det monokulturelle mørket. Et lys som springer ut av ideen om at en multikulturell tilværelse krever en multikulturell selvforståelse. Et lys som gir liv til ideen om at visjonen for fremtidens kulturlandskap handler om å skape en kollektiv selvforståelse som gjenspeiler samfunnets sammensetning, en sammensetning som består av et mangfold av selvbylde og selvforståelser. En kollektiv selvforståelse som anerkjenner, inkluderer, og representerer barn av multikulturalismen som en del av «det norske folket».

Multikulturalisme handler om mer enn kulturmøtene. Det handler om perspektivene og forestillingene som utgjør fortellingen om «oss», det norske folket. På samme måte som vi krever et vokabular for å sette ord på mangfoldet av regnbuens farger, trenger vi et vokabular som lar oss sette ord på mangfoldet av mennesker, perspektiver og forestillinger som kjennetegner oss, det norske folket.

Det vi trenger er å skape en ny kollektiv selvforståelse, en inkluderende, kollektiv selvforståelse som vektlegger likheter framfor forskjeller, symmetrier framfor asymmetrier, det som forener framfor det som splitter.

En kollektiv selvforståelse som er tuftet på et kulturelt mangfold.

et mangfold hvor majoritets- og minoritetskulturene representerer likestilte perspektiver, og bidrag til fortellingen om «det norske».

Et mangfold som verdsetter «oss» og «dem» som to perspektiver som utfyller hverandre.

Et mangfold som fanger essensen av selvforståelsen ved å gripe fatt og gjenspeile mangfoldet av uttrykk av «det norske».

For å skape og implementere en inkluderende og multikulturell selvforståelse, kreves det to overganger i den nåværende kollektive selvforståelsen av det norske.

Først, en overgang fra en nasjonalistisk (enfoldig) idé om norsk kultur som ser innover etter det «særnorske», til en kosmopolitisk (mangfoldig) idé om norsk kultur som ser utover i et forsøk på å finne overskridende likheter som overgår kulturelle skillelinjer. Overgangene fra å forstå oss selv som en nasjon til å forstå oss selv som en del av Skandinavia med en felles kulturarv, som en del av Europa med et felles verdigrunnlag, og som en del av den store menneskeheten med et felles opphav, illustrerer hvordan vi ser på oss selv som en del av noe større enn oss selv med koblinger til noe utenfor oss selv. Denne overgangen flytter fokuset fra å søke etter det norske i entall til det norske i flertall, et søk etter fellesnevneren for de mange uttrykkene av det norske som oppstår i møte med det flerkulturelle.

På samme måte som det er flere uttrykk og måter å være skandinaver, europeer og menneske på, vil en slik overgang innebære at det er flere måter å være norsk på.

Deretter, en overgang fra et etnosentrisk verdensbilde til et kosmopolitisk verdensbilde, i et forsøk på å vektlegge hva vi kan lære om «oss selv» ved å lære å kjenne «dem». Denne overgangen flytter fokuset fra vektleggingen av kulturelle forskjeller til kulturelle likheter, en vektlegging som belyser den gjensidige påvirkningen mellom forskjellige selvbilder og selvforståelser i det flerkulturelle Norge.

Det kosmopolitiske verdensbilde hviler på ideen om at hvordan vi ser på verden avhenger av vår plass i den, og at våre synspunkter på verden har gjensidig påvirkning på hverandre.

På denne måten, så vil vårt norske perspektiv formes av våre lokale omgivelser, men det vil på samme tid være avhengig av interaksjon med omverdenen for å kjenne oss selv og vår plass i den store verden.

Med andre ord, så får det flerkulturelle en sentral plass i fortellingen om det norske kulturlandskapet.

Barnet ser mot framtiden – visjonen for framtidens Norge

Dag Herbjørnsrud, i boken Globalkunnskap – Renaissance for en ny opplysnings-tid, føyer seg i rekken av «Norges internasjonale strategier», en rekke bestående av visjonære nordmenn som presenterer konturene for en utadvendt, inkluderende og

kosmopolitisk idé om norskhet.

En idé som han sporer tilbake til en rekke av personlighetene som regnes som nasjonalhelter. Eksempler på slike helter er Henrik Wergeland, Henrik Ibsen, Bjørnstjerne Bjørnson og Moltke Moe.

Til tross for deres ulikheter, så delte de en rekke av de samme visjonene for datidens og framtidens Norge.

Ideer som at det ikke var en kontrast mellom det internasjonale og nasjonale, at det å trekke linjer og hente inspirasjon fra utlandet ikke regnes som en trussel mot vår kulturarv, men heller forsterker den, og sist, men ikke minst, at Norge har en naturlig plass som en del av den store verden ⁴.

På denne måten representerer ikke idéen om en multikulturell selvforståelse noe fremmed, men noe som inspireres av eksisterende elementer i vår kulturarv.

I visjonen for framtidens kulturlandskap underordnes definisjonsmakt, norskhet og tilhørighet idealet om kulturelt mangfold, idéen om at selvbilder og selvforståelser har en gjensidig påvirkning på hverandre og idealet om å skape en fortelling om norskhet som er basert på en multikulturell selvforståelse.

Når alt kommer til alt, så er vi alle barn av multikulturalismen.

⁴ Dag Herbjørnsrud (2016), Globalkunnskap -renessanse for en ny opplysnings-tid, kapittel: Norges Internasjonale strategier, side 110-132, Spartacus forlag.

Det foregår en kamp, en kamp om å få definere hvem "vi" er, og hva som er typisk for "oss". Det er en kamp om definisjonsmakten, om hvordan folk tenker og oppfatter verden. Om hva som er typisk norsk. En kamp som utfordrer at universelle verdier som menneskerettigheter, demokrati og likestilling, kalles "kristne, norske verdier". En debatt som åpner opp kategorien "norsk" til å være inkluderende og ikke ensbetydende med vinterhvit hud.

Hvordan er det å vokse opp og bære begrepet "integrert" på ryggen, å bli avkrevd takknemlighetsgjeld til Norge av fremmede, og å få din verdi regnet på i kroner og ører? Hvordan er det egentlig å være barn av multikulturalismen?

Ved å ytre oss tar vi del i kampen om definisjonsmakten. Gjennom å heve stemmen, spisse pennen og tørre å kritisere kritikkverdige forhold – igjen og igjen, i aviser, i bokform og på sosiale medier – slutter vi å dyrke hva norskhet har vært og begynner å fokusere på hva norskhet bør være.

FREKK FORLAG

ISBN 978-82-93097-37-2

9 788293 097372 >